

SZAKDOLGOZAT

MUTSCHLER-RITÓ VIKTÓRIA ENIKŐ

Vidékfejlesztési agrármérnöki szak

Gödöllő

2022

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Vidékfejlesztési Agrármérnöki Szak

A KŐSZEGI JÁRÁSBAN REJLŐ LOVAS TURISZTIKAI LEHETŐSÉGEK VIZSGÁLATA

Belső konzulens: Dr. Ritter Krisztián, egyetemi docens

Készítette: Mutschler-Ritó Viktória Enikő

AUP94G

levelező

Intézet/Tanszék: MATE VFGI VTT

Gödöllő

2022

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	4
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	5
2.1. Területfejlesztés	5
2.1.1. A területfejlesztés alapjai	6
2.1.2. A területfejlesztés fogalmi meghatározásának problematikája	7
2.1.3. A területfejlesztés jogszabályi háttere	7
2.2. Vidékfejlesztés.....	9
2.2.1. Vidékfejlesztés alapfogalmai.....	10
2.2.2. Vidékfejlesztés célja.....	13
2.3. A hazai lovas ágazat jellemzői.....	14
2.3.1. A lovas ágazat jelenlegi helyzete	14
2.3.2. A lovas ágazatban megjelenő problémák	15
2.4. Turizmus és lovas turizmus	19
2.4.1. Lovas turizmus fogalma és helyzete.....	19
2.4.2. Magyarországon kívüli lovas turizmus helyzete és jelentőség.....	21
2.4.3. Lovas turisztikai szolgáltatások.....	22
2.4.4. Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség.....	23
2.4.5. Aktív turizmus: a Magyar Turisztikai Ügynökség 2017-es kutatásának adatai	24
2.4.6. A lovas turizmus jövője.....	25
3. SAJÁT VIZSGÁLAT	27
3.1. Anyag és módszer	27
3.2. A vizsgált terület bemutatása	29
3.2.1. A kőszegi járás.....	29
3.2.2. Kőszegi járás gazdasági, társadalmi, turisztikai jellemzői	32
3.3. A primer kutatás eredményei	34
4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	51
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	55
6. IRODALOMJEGYZÉK.....	57
7. MELLÉKLETEK	61
7.1. Függelékek.....	70

1. BEVEZETÉS

A szakdolgozatom témájának aktualitását két kérdéskörben szeretném magyarázattal alátámasztva felvezetni. Először is miért is lovas turisztika? A választ szintén ketté választanám és vizsgálnám a lovas szakma és a turizmus oldaláról is. A lovas szabadidős tevékenység aranykorát éli, egyre több és több vállalkozás alakul az ország különböző területein. Ez a fejlődés, illetve a tudatos fejlesztés több okra is visszavezethető. Ilyen ösztönző erő például a pályázatok sokaságának lehetőségei, illetve a Nemzeti Lovas Program létrejötte is, de a fizetőképes kereslet és a lovaglás divatossá válása sem elhanyagolható. Ha a lovas szabadidős tevékenységet a humán erőforrás oldaláról vizsgáljuk, akkor megfigyelhető, hogy köszönhetően az oktatási lehetőségek sokaságának, egyre színvonalasabb és képzettebb munkavállalók állnak rendelkezésre a munkáltatók részére. Ezen hipotézis alátámasztását, illetve megcáfolását a későbbiekben kívánom kifejteni. A kérdés másik aspektusa a turizmus, amely területen szintén rejlenek olyan lehetőségek, amelyek fejlesztésével komoly sikereket lehet elérni. Ha a szakdolgozatomban megjelenő kőszegi járás elhelyezkedést vesszük alapul, akkor láthatjuk, hogy az ország nyugati részén elhelyezkedő járás a külföldi turisták bevonására is kiváló területet kínál. A járás az osztrák és szlovén határ közelsége miatt alkalmas arra, hogy megfelelő színvonalú szolgáltatás nyújtása esetén számottevő vendégkört tudhasson magának. Mindezek teljesüléséhez komoly erőforrásokra, megfelelő szaktudásra, ideális területi elhelyezkedésre van szükség. Szakdolgozatom felépítésében kezdőpontnak területfejlesztés és a vidékfejlesztés elméleteivel szeretnék kiindulópontot nyújtani. A vidékfejlesztést leszűkítve haladnék tovább a turizmus irányába, ahol szintén bemutatnám az elméleti alapokat. Ha ezen két terület elméleti alapjaival tisztába kerültünk, akkor folytatnám tovább a lovas turizmus jelenlegi helyzetével és jövőbeli lehetőségeivel.

Legfőbb hipotézisem abból áll, hogy a lovas turizmusnak van helye, van jövője, amelyek olyan lehetőségeket jelentenek a térségnek, amik mind financiálisan, mind presztízs tekintetében előre lépésre adhat lehetőséget. Ennek a hipotézisnek az alátámasztására feltárnám a környék jelenlegi turisztikai helyzetét, lovas helyzetét.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Szakedolgozatomban mindenképpen ki szeretnék térni a területfejlesztés és a vidékfejlesztés területeinek vizsgálatára. Komplex tudományterületek, amelyek szoros összefüggésben állnak a későbbiekben tárgyalt turizmussal is. Így néhány alapfogalom, jogszabályi háttér elemzését nem lehet hanyagolni. Azonban felmerülhet a kérdés, hogy hogyan is kapcsolódik a területfejlesztés és a vidékfejlesztés a lovas turizmushoz? A lovas turizmus, mint szolgáltatói ágazat egyértelműen a vidékhez köthető fogalom, vagyis magában rejti azt a potenciált, amellyel hatékonyan alkalmazhatóak a területfejlesztés eszközei. Rengeteg kiaknázatlan lehetőséggel adhat megfelelő fejlődési irányt a vidéken tevékenykedő lovas szolgáltatóknak.

2.1. Területfejlesztés

Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 174. cikkének idézésével szeretném a területfejlesztés fontosságát kihangsúlyozni, amely szerint: *„Átfogó harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében az Unió úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítését eredményezze.*

Az Unió különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentésére törekszik. Az érintett régiók közül kiemelt figyelemmel kell kezelni a vidéki térségeket...” (EUMSZ, 174.cikk).

A fent kiemelt idézet, olyan célokat jelöl ki az Európai Unió tagállamai számára, amely lehetővé teszi hazánk vidéki térségeinek tudatos fejlesztését és ezzel hatékonyan hozzájárulhat dolgozatom témájának fontosságához is, amelyhez az Európai Unió meg is adja a megfelelő eszközöket. A Lisszaboni Stratégia megfogalmazása alapján, elsődleges cél, hogy az Európai Unió régiói versenyképességük tekintetében vezető szerepet tölthessenek be és ezáltal válhatna a világ legversenyképesebb térségévé (Orbán, 2014) A tudatosság jelenléte teszi megkülönböztetetté azt a folyamatot, amely a területfejlesztést jellemzi. Ez azt jelenti, hogy a múltban tapasztaltakat a jövőre vetítve, azokból következtetéseket levonva határozzuk meg a követendő irányt. Tulajdonképpen a területfejlesztés egy olyan beavatkozás sorozatot takar, amely a területi fejlődés folyamatait hivatott korrigálni. Az egyik (területfejlesztés) egy tudatos munka, a másik oldal (fejlődés) pedig egy spontán létrejövő folyamat (Tóth, 2008).

2.1.1. A területfejlesztés alapjai

A regionális politika, az Európai Unió fő beruházási politikája. Az uniós tevékenységek alapvető célja, hogy megszüntesse, de legalábbis csökkentse a területi egyenlőtlenségeket és előmozdítsa a fejlődést. A kohéziós politika az az uniós politikai terület, amelynek célja az elmaradottabb területek felzárkóztatása (Soós, 2016). A területfejlesztés, a regionális politika rendkívüli jelentőségét az is mutatja, hogy az Európai Unió 2014 és 2020 között 351,8 milliárd eurót különített el azon célok megvalósítására, amely szorosan kapcsolódik a kohéziós politikához. Maga a regionális politika felértékelődött az elmúlt évtizedekben (web1). Mit is takar a területfejlesztés fogalma? Szűken értelmezve olyan szakpolitika és tevékenységi rendszer, amely társadalmi, gazdasági, környezeti folyamatait vizsgálja egy adott területnek és ezen folyamatok kerülnek értékelésre, elemzésre, amely következtetésekből léphetünk tovább a jól átgondolt szabályozási keretek felé. Meghatározhatunk mind hosszú-, mind rövidtávú célokat (web2). Az nem is kérdés, hogy komplex világunkban nagyon nehézkes feladat elé állítja a szakembereket azon szabályozások köre, amely a területfejlesztést érinti. A területfejlesztést egy olyan folyamatnak kell tekintenünk, amely a spontán létrejövő fejlődést hivatott korrekciózni. A területi egyenlőtlenségeket figyelembe véve nincsen egységes rendszer, amelyet mindenhova lehet alkalmazni, mivel a területi jellegzetességek térségenként eltérőek. A területfejlesztés nemcsak a szabályozási folyamatokat foglalja magában, hanem a folyamatok megismerését is céljának tekinti, összehangolja a programok megvalósítását. A területfejlesztés célja a fejlődés elérése, olyan pozitív előjelű változás, amely az adott területen a változás irányába mozdítja el a folyamatokat. Azonban a célokat nem lehet a fejlődésre leszűkíteni, mivel ez egy olyan komplex terület, amelynél az öfenntartó fejlődés elérése is megvalósítandó célként jelenik meg, amely túlnyúlik az előbb említett fejlődésen. Ha a szabályozás szintjét tekintjük, akkor azt feloszthatjuk állami és önkormányzati szintre is. A területi fejlődést a legkomolyabban a magánszektorban érvényesülő hatások határozzák meg. Tehát megállapíthatjuk, hogy az állami szektornál hangsúlyosabban érvényesül a magánszektor (Tóth, 2008) Azonban szükséges a korábbiakban említett fejlődést elválasztani a fejlesztés fogalmától. A fejlődés az egy olyan kedvező változások sorozatát jelenti, amely akár magától is végbe menő folyamat lehet, azonban a fejlesztés egy tudatos munka során kialakított beavatkozások sorozata. Ezen fejlesztés meghatározott eszközökkel lehetséges, amelyeket adaptálnunk kell a kiválasztott terület tulajdonságaira tekintettel.

2.1.2. A területfejlesztés fogalmi meghatározásának problematikája

A területfejlesztés meghatározása során azzal a problémával találkozunk, hogy a mai napig nem alakult ki egységes fogalom meghatározás, így előfordulhat, hogy nem ugyanazon meghatározással látunk egy-egy terminus technicust, megnehezítve a szakemberek dolgát. Mivel a különböző országok sem egységes fogalmakkal operálnak, így az adaptáció sem adhat megfelelő megoldást a probléma kiküszöbölésére. A fogalmakat tehát tisztázni szükséges, amelyre törekvéseket láthattunk. De miért is fontos annyira? A különböző értelmezések nem segítik a területfejlesztés célját, hiszen azokból más következtetések kerülnek levonásra, illetve más megoldások alkalmazásához vezethet. A területfejlesztés alapja az egyenlőtlen fejlődés. Ebben a területi egyenlőtlenségben kell a területfejlesztés eszközeivel mérsékelni a különbségeket, így megkülönböztetve elmaradott térségeket és válságtérségeket. Ezeken a területeken speciális problémák kerülnek definiálásra. A területfejlesztésnek több szintjét különböztethetjük meg, így közelíthetünk a települési szinttől a nemzetközi szintig, vagy csak a települési szint feletti téregységeket vizsgálódva. A területfejlesztés alapja a változás, amely térben és időben is alakul. Ha a magasabb területi egységeket vesszük alapul, azok magukban foglalják az alacsonyabb szintű egységek fejlesztését is. Példaként egy város és környéke (agglomeráció) már olyannyira együtt élő régió, amely elválaszthatatlan egységet ad ki. Ha röviden és lényegre törően igyekszünk meghatározni a területfejlesztés fogalmát akkor azt mondhatjuk, hogy a területfejlesztés a térhasználat tudatos irányítását jelenti. A területfejlesztés jellemzői a következők:

- közfeladat
- hatásgyakorlás tudatos használata
- közösség nevében
- szubszidiaritás elve, tehát a területfejlesztés a szintekre épül (Faragó, 1987).

2.1.3. A területfejlesztés jogszabályi háttere

A területfejlesztés jogszabályi hátterét az 1996. évi XXI. törvény adja, amely a területfejlesztésről és a területrendezésről szól. Magának a területfejlesztésnek a legfőbb célja a terület fejlődése, amely kiegyensúlyozottan valósulhat meg, illetve a térség társadalmi-gazdasági, kulturális fejlődésének megsegítése. Mindezen feladatok egymással összehangoltan érhetőek csak el és az Európai Unió regionális politikájának figyelembevételével. A területfejlesztés az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése,

értékelés, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben. (1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről, 5. § a.) Külön fogalom jelenik meg a területrendezés körében: az országra, illetve térségeire kiterjedően a területfelhasználás rendjének és a területhasználat szabályainak megállapítása. A területfelhasználás során az erőforrások feltárása, a táj terhelése, ezek értékelése kerül megállapításra. Meg kell figyelni és javaslatokat kell kidolgozni a terület adottságainak célszerű hasznosítása érdekében. (1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről, 5. § b.) A területrendezési terv egy olyan dokumentum, amely magában foglalja mindazon rendszereket, amelyek az erőforrások hosszú távú hasznosítását, védelmét teszik lehetővé. Mindezen célok elérésnek irányvonalait a területfejlesztési politika adja.

A 2014-ig hatályban lévő Országos Fejlesztési Koncepciót és az Országos Területfejlesztési Koncepciót egy közös dokumentum váltotta fel, ez az 1./2014. (I. 3.) Országgyűlési határozat, amely az előbb említett két Koncepciót egyesítve igyekszik megvalósítani a területfejlesztési politika céljait. Maga a határozat messziről indít és Alaptörvényi alapokat ad a Koncepciónak, nevezetesen a fenntartható fejlődés, a jövő nemzedékek lehetőségeinek védelme és a nemzeti erőforrásainkkal való hosszú távú felelős gazdálkodás követelményeinek érvényesítésének doktrínáit jeleníti meg. Ha a turizmusra tekintek, akkor mind a három megjelenített alapvetés fontos és kiemelendő érték. Viszont nemcsak hazai szinten kell adaptálni a követelményeket, hanem globálisan is tekintettel kell rájuk lenni figyelembe véve az ország fejlődésének lehetőségeit. Itt ezen a ponton szintén kapcsolnom kell a turizmusra, amely fejlesztése elképzelhetetlen a globalitás fogalmának figyelmen kívül hagyásával. Az Országgyűlés határozata kiemeli az ország Közép-Kelet Európai gazdasági és szellemi központúvá válásának lehetőségét.

Magának a Koncepciónak a legfőbb alapelve a fenntarthatóság fogalma, mind a fenntartható fejlődés, mind a fenntartható növekedés, a források felhasználásának optimális kihasználása. Az időpont, melyet kitűz az Országgyűlés a 2030-ig szól, amely időtartam alatt 4 célterület fejlesztését kell megvalósítani.

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- természeti erőforrások fenntartható használata és az értékek megőrzésére való törekvés, illetve a környezet védelme

- olyan fenntartható térszerkezet, amely a helyi adottságokra épül

Ha a célok megvalósulásának finanszírozására tekintünk, akkor annak alapját azon uniós fejlesztési források képezik, amelyek a 2014-2020-as időszakban kérhetőek le (web3).

2.2. Vidékfejlesztés

A vidékre Dubravka Šuica, az Európai Bizottság alelnökének megfogalmazása alapján, a jövő zálogaként kell tekinteni. Hosszútávú jövőkép alapján kell megítélni a vidéket. Az uniós demokráciának alkalmasnak kell lennie a jövő megerősítésére és a kihívásokkal való szembenézésre. Kiemelte a digitális átállás fontosságát, a Covid járvány okozta problémák megoldását is, melyek tanulságaiból következtetéseket levonva juthatunk el a megoldáshoz (Šuica, 2021) A vidékfejlesztés tudományterületének kutatói nehezen jutnak konszenzusra abban a tekintetben, hogy mi is a vidékfejlesztés fogalma, de abban egyetértés van, hogy a vidékfejlesztés a vidéken élő, sokszor hátrányosabb helyzetben élők életminőségének javítását szolgálja, sokszor az ottélők részvételével Összetett folyamat, amely több dimenzióban való munkafolyamatokat jelent, úgy mint, gazdasági, társadalmi, szociális és környezeti dimenziók. A vidékfejlesztés jelentőségét az a paradigmaváltás teszi még kiemelkedőbbé, amely a vidék számára egy teljesen új szerepet ad. Nevezetesen azt, hogy a vidék már nemcsak a mezőgazdasági funkció alapján határolható le, hanem új termékeket képes importálni. Ez az általam választott lovas turizmus témájának aktualitása miatt fontos (Farkas, 2009). A területfejlesztéssel is szoros kapcsolatban álló terület, mellérendelt kapcsolatban állnak egymással, de a területfejlesztés egy nagyobb halmazt tesz ki. A területfejlesztést tulajdonképpen város- és vidékfejlesztésre tudjuk felosztani. Mivel más-más funkciókat töltenek be, így sajátos feladatok terhelik. Ebben a szétválasztásban jelentős szerepet játszott az Európai Unió (web4). Ez a szétválasztás azonban nem lehet ennyire éles határokkal körülvett terület. A vidék, mint területi egység jelentős szerepet tölt be az Európai Unióban, hiszen a lakosság tekintetében 137 millió ember, vagyis nagyjából 30%-a az uniós lakosságnak vidéki területen él és a vidéki térségek az összes területet tekintve 80%-ot tesz ki. (web5). A szakpolitikák kérdéskörében éppen ezért nem elhanyagolható a felmerülő problémák megoldásának kidolgozása. A vidék külvilág fele mutatott arca jelentősen befolyásolja az Európai Unió megítélését, ennek következménye, hogy a vidékfejlesztési politika olyan hatékony szabályozást kíván meg, amely alkalmas arra, hogy előmozdítsa a fejlődést. Rengeteg és széles palettán mozgó problémák sokaságával kell szembe néznie a vidékfejlesztésnek, hiszen maga az Európai Unió térsége is színes és változatos tájképet mutat. Az azonban biztos, hogy a

versenyképességet illetően a vidéknek a városhoz képest hátránnyal kell szembenéznie, amely hátrány leküzdése költséges és hosszadalmas folyamatokat generál (Káposzta, 2013). A vidékfejlesztés kiemelt szerepét mutatják a KSH adatai is, amely szerint a gazdaságok 19%-a részesült vidékfejlesztési támogatásban, amely gazdaságok az ország mezőgazdasági területeinek 70%-át jelentették. Érdekesség, hogy a Vidékfejlesztési Programban résztvevők aránya magasabb volt a 40 évesnél fiatalabb és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében. Szakdolgozatom szempontjából jelentős adat, hogy az állattartók 14%-a részesült vidékfejlesztési támogatásban (KSH: Agrárcenzus-Eredmények, 2020). Nemcsak a hazai vidékfejlesztési támogatások terén zajlanak jelentős változások, hanem az egész Unió területét érintő fejlesztési politikák kapnak szerepet. Mantino által kiemelt 3 kulcsfontosságú növekedési típust emelném ki, úgy mint:

- fenntartható növekedés: zöldebb gazdálkodás,
- intelligens növekedés: tudás alapú gazdaság és az ehhez szorosan kapcsolódó fejlesztés, innovációk jelenléte,
- inkluzív növekedés: magas foglalkoztatási arányú gazdaság elérése (Mantino, 2020)

2.2.1. Vidékfejlesztés alapfogalmai

A vidéki területek kulcsszerepet töltenek be az európai társadalom és gazdaság életében. Egy olyan dinamikus fogalmat foglal magában a vidék, amely egyfajta imázsként is megjelenik, így alakítva és árnyalva az európai értékeket. Mivel a vidék rengeteg lehetőséget magába foglal, így elkerülhetetlenné válik a problémák lehetséges megoldásainak megalkotása a különböző uniós programokon keresztül. Különböző kérdések, problémák adódnak, melyek megoldására az Európai Unió kevert eszközöket vehet igénybe. Mindezen vidékfejlesztési stratégiák az Unió életének korai szakaszában is megfogalmazódtak (Gallardo-Cobos, 2010). Miért is nélkülözhetetlen a lovas turizmus szempontjából vizsgálat tárgyává tennünk a vidékfejlesztést, illetve az ehhez kapcsolódó alapfogalmakat? A válasz, a lovas szolgáltatások természetéből fakad, hiszen alapvetően egy olyan szolgáltatói tevékenységről beszélhetünk, amely szorosan kapcsolódik a vidékhez, a vidéki környezethez. Jellemzően magának a lótarásnak a hagyománya erősen vidéki jellegzetesség, turizmussal összekapcsolva pedig ez a jellegzetesség még inkább kiemelhető. Először is tisztázandó kérdés, hogy mi is a vidék fogalma? Maga a vidék speciális adottságokkal rendelkező terület, amely területeken az alacsony népsűrűség, alacsony beépítettség jellemzi, illetve speciális problémákkal rendelkezik úgy, mint elvándorlás és előregedés. A vidék magában foglalja azon kisvárosokat és falvakat, melyek rendszerint mezőgazdaságra, erdőszetre,

halászatra való használhatósága jellemzi. Ezenfelül jelentős a kulturális, rekreációs tevékenységek köre is. (Nagyné, 2021). A vidék fogalmának meghatározása nem könnyű feladat, hiszen az emberben kialakult vidék fogalma nem feltétlenül takarja a valóságot. A vidék kifejezés hallatán sokszor negatív előjelet társítunk a fogalomhoz és ellentétet képezünk a várossal szemben. A vidék fogalmának szűkítésére 3 dimenzióban érdemes szemlélni azt, úgy mint, foglalkozási, szociokulturális, ökológiai dimenziók. A foglalkozási ruralitás magának a mezőgazdaságnak a megfelelője, a szociokulturális dimenzió azt az életstílust takarja, amely a vidéket megkülönböztetheti a városi életstílustól, míg az ökológiai dimenzió szintjén magának a természetnek a fontossága definiálható (Ritter, 2019). Azonban nem lehetséges egy definíció meghatározása, hiszen annak több különböző nézőpont alapján is definiálásra került. Az Európai Tanács általi megfogalmazás alapján a vidék nem más, mint a város ellentéte. Ez azonban nagyon lebutított definíciót takar, amely mindenképp kiegészítése indokolt. Tehát a vidék, olyan szárazföldi és partmenti vidék, amely kisvárosokat, illetve falvakat foglal magában, melyek felhasználási célját tekintve elsősorban mezőgazdasági, halászati, erdészeti célok adják, ahol a vidéki életközösség tagjainak kulturális tevékenysége jelentős, és amely területeket fel lehet osztani nem városi pihenő és rekreációs térségekre (Maác, 2001). A vidék jelentősen erősödött megítélése tekintetében az elmúlt időszakban, hiszen már nem csak azon területeket értjük ide, melyek az élelmiszerek előállításának helyszíne, hanem ennél sokkal több és színesebb funkciókat lát el. Ki kell hangsúlyozni, hogy a vidék definiálása során alkalmazott negatív lehatároló tényezők helyett erősíteni kell a pozitív jelzőket, mint például természeti sokszínűség, tradíció. Megfigyelhető, hogy a GDP elmarad a vidéki régiókban az európai átlagtól. Mindezen kedvezőtlen jellemzők megszüntetése céljából az Európai Unió saját vidékfejlesztési politikával rendelkezik, amely 3 fő területen működik, nevezetesen a mezőgazdaság versenyképességének javítása, a természeti források fenntartható kezelése, amely céllal összefüggésben áll az éghajlat politika is, illetve a vidéki területek fejlesztése. Ezen célok elérése érdekében az Európai Unió, olyan rendszert hozott létre, amelyek igénybevételével a célok elérése lehetővé válik. Ilyen eszköz lehet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, rövidítve az EMVA. Ha az EMVA legfontosabb területeit vizsgáljuk, akkor a következőket állapíthatjuk meg. A vidék legjellemzőbb erőforrása a mezőgazdaság, amely versenyképességét hivatott támogatni. Ez túlnyomóan jellemzi a vidéket és az EMVA egyik legfontosabb célja, hogy mezőgazdaságon kívül is legyen a vidéknek, olyan alternatívája, amely jövedelmező lehet és a fejlesztés megvalósulását lehetővé tegye. Ilyen kézenfekvő alternatíva lehet a turizmus, vagyis a rurális turizmus fogalma. A vidéki turizmus rengeteg lehetőséget hordoz magában, amelyek teljesen egyedivé varázsolják azt. Az egyedülálló természeti értékek turisztikai felhasználása csak itt lehetséges, megteremtve ezzel a

mezőgazdasági munkavállalás turisztikai alternatíváját. Mint olyan ok-okozati összefüggések sokasága indulhat el, amennyiben a vidéki turizmus kellő figyelmet és támogatást élvez. A munkahelyek növekedésével, a helyben maradó munkavállalók száma is növekedni fog, amely régóta probléma forrása a vidéki életnek. Hiszen, ha nincs munkahely nincs megélhetés, ha nincs megélhetés a munkavállalóknak nincs érdeke a helyben maradásra. Így inkább választják a városi környezet nyújtotta lehetőségeket. Erre a problémára jelenthet megoldást a vidéki turizmus fejlesztése. A vidék és város közötti kommunikáció fejlesztése sem elhanyagolható kérdéskört foglal magában. Jelenleg még elég nagy távolság fedezhet fel a két terület között, kommunikációs szinten. Ennek megoldására is törekedni kell. Mint a vidék húzó ágazata a mezőgazdaság sem elhanyagolható és hagyható magára, itt is meg kell adni azokat a lehetőségeket és eszközöket, melyek a fejlődést idézik elő. Ilyen eszközök lehetnek az Európai Unió támogatások (web6). Maga a vidékfejlesztés egy igen komplex tevékenység, melynek az a célja, hogy a vidéki térségek el tudják nyerni azt az önállóságukat, amellyel hosszútávon gazdálkodva fejlődést érhetnek el. Vidék nélkül a város sem tud létezni, így annak fejlesztése elengedhetetlen. Egy fajta kiegyenlítettséget kell elérni a város és vidék között, amely magában foglalja a jövedelmek egyenlőségét, a munkahelyek számának kiegyenlítettséget, mind ezek mellett megőrizve a vidék adta értékeket (Maác, 2001). A vidéknek különböző funkcióit különböztethetjük meg, úgy mint, termelő funkció, ökológiai funkció, társadalmi funkció. A termelő funkció tulajdonképpen a mezőgazdaságot, erdészetet, halászatot, gazdálkodási tevékenységet foglalja magában. Az ökológiai funkció nagyon fontos szerepet tölt be, hiszen az élet legalapvetőbb feltételeit adja meg, tehát az alapok (víz, levegő, föld) újratermelése, karbantartása, megtermelése és az egyik legfontosabb, ezen elemek fenntartható módon történő kezelése, felhasználását jelenti. A harmadik funkció, a társadalmi funkció, amelyet érdemes 3 részre osztani: lakóhely funkció, közösségi funkció, kulturális funkció (Nagyné, 2021). A vidéki térségek funkcióit tekintve néhány példával szemléltetve: gazdasági funkció például az álláslehetőségek, élelmiszer előállítás, turizmus lehetőségének megteremtése, ökológiai funkció az élet alapjait adó feltételek védelme, állatok és növények védelme, a harmadik funkciót tekintve, ami a társadalmi és kulturális funkció pedig például a közösség értékeinek megőrzése, városiak és falun élők kapcsolatának erősítése, fejlesztése. A vidékfejlesztés működőképessége elképzelhetetlen egy erős állam nélkül. Az államnak jelentős mértékben hozzá kell járulnia a közösség érdekeinek érvényesítéséhez, az intézményi átláthatósághoz, illetve az erős gazdaság alapjainak megteremtéséhez. A közpénzek helyes elosztásának kereteit az Európai Unió adja meg, nevezetesen a Közös Agrárpolitika (KAP) keretein belül (G. Fekete, 2013). Maga a vidékfejlesztési politika az Unió Közös

Agrárpolitikájának második pillére. Az Európai Unió Bizottsága 3 kiemelt területet jelölt ki a vidékfejlesztési politika számára, nevezetesen:

- mezőgazdaság versenyképességének növelése,
- fenntartható gazdálkodás oly módon, hogy az a természeti erőforrások kíméletével valósulhasson meg,
- fenntartható fejlődés.

A vidékfejlesztési politika a tagállamok által meghatározott programok révén történik. Különböző adottságokkal rendelkező államok lévén, egyedileg meghatározott programokról van szó, amelyek adaptálódnak a helyi igényekhez (Nègre, 2022).

2.2.2. Vidékfejlesztés célja

Mint ahogy azt már az előzőekben megemlítettem, a vidékfejlesztés komplex tevékenységének fogalmából leszögezhető, hogy annak célja sem definiálható egyszerűen. Abból a tételből kell kiindulnunk, hogy a vidéki politika irányultságát tekintve a vidéki közösségek életképességének fenntartása kell, hogy legyen. Ennek érdekében a célok is ehhez igazodnak. A városokhoz mérten a versenyképességét növelni kell, a leszakadást és különbségeket pedig minimalizálni. A vidéken élők életszínvonalát is igazítani kell az átlaghoz, hogy legalább az átlag érvényesülhessen, így megelőzve az elvándorlás problematikáját, a vidék elnéptelenedését. A vidék egyedülálló természeti kincseinek megóvása is elsődleges célnak tekinthető, melyhez sorolhatjuk a táj, környezet és a hagyományok, kulturális környezet védelmét is. Azonban a vidéki térségek között is akadnak különböző fejlettségi szinten lévő térségek, így a megfelelő eszköz és a megfelelő mértékű fejlesztési lehetőségek megtalálása a kormányzat feladatának tekinthető. A mindenkori kormányzás egyik elsődleges feladata a vidéki térségek szem előtt tartása és a beavatkozások mértékének meghatározása. Ha a gazdaságra tekintünk akkor az elsődleges cél mindenképpen a megfelelő számú munkahelyteremtés áll az elsődleges helyen. (Maác, 2001). Ahogy az korábban a Közös Agrárpolitika kapcsán megemlítésre került, a vidékfejlesztés, mint második pillér célja, hogy a támogatásra szoruló vidéki térségek lehetőséget kapjanak és így, a jelenkori problémák gazdasági, környezeti és társadalmi problémák megoldását elősegíthesse. Jelen második pillér esetében a finanszírozást nem az Unió végzi önmagában, hanem az nemzeti forrásokkal közösen, társfinanszírozás keretein belül valósulnak meg (Nègre, 2022). Távolabbról vizsgálva a vidékfejlesztést hasonló célok mutatkoznak az uniós országok között. Az NTU International, mint

az egyik vezető tanácsadó vállalat megfogalmazásában a vidékfejlesztés a következő célokat takarja:

- egyik legfontosabb cél a szegénység legyőzése azon stratégiákon keresztül, melyeket a vidékfejlesztés hivatott szolgálni,
- társadalmi fejlődés ösztönzése, hajtóerejének támogatása,
- kiemelendő az élelmezésbiztonság mértékének növelése,
- a mezőgazdaságból élők jövedelmének növekedése,
- vízgazdálkodás fenntarthatósága,
- időjárási viszontagságokra való felkészülés,
- fenntarthatóság (NTU: Agriculture and rural development, 2022).

2.3. A hazai lovas ágazat jellemzői

2.3.1. A lovas ágazat jelenlegi helyzete

Ahogy azt a Kincsem-Nemzeti Lovas Programban (Horváth, 2011) is olvashatjuk, a több évezredes lovas hagyományaink olyan örökséget képeznek, mely egyedülállóvá teszi országunkat világviszonylatban is. Ezen hagyományok fenntartása és megőrzése érdekében a szakma, a politika hozzájárulása is szükséges, amelyet a Nemzeti Lovas Program hivatott keretbe foglalni. Mindezek tekintetében, hogy eljuthassunk a lovas turizmus konkrét kérdésköréhez, nem mehetünk el szó nélkül a lovaságazat egyéb szereplői és tényezői mellett, hiszen egymással összefüggésben, kapcsolatban álló területekről van szó. A lovaságazat magában foglalja a lótenyésztés, lóversenyzés, lovassport, lovasturizmus és az ehhez kapcsolódó egyéb lovas területeket is. Sajnálatos módon hazánk lovaságazati helyzete európai szinten az európai átlag alatt szerepel, de ha a fejlettségi szintre tekintünk akkor a régió fejlettségi szintjén tartózkodó ágazatról beszélhetünk. Ha a történelmi vonatkozásokra tekintünk vissza, akkor azt vehetjük észre, hogy a lovaságazat megszenvedte a világháború okozta sérelmeket. Így, mint a szakembereink külföldre történő elvándorlása, mellyel komoly szakmai hiányokkal kellett szembesülnie az ágazatnak. Gyakorlatilag a lóképző, lovas kiképző szakemberek jelentős és igen nagy tudással rendelkező szakmai tagjai kerültek az ország határaink kívülre. Nevezetesen Pettkó-Szandtner Tibor, Endrődy Ágoston, Némethy Bertalan és még sorolhatnánk. Ez a probléma azért is jelentkezik fájó pontként,

mert ezen jeles szakemberek komoly szakmai tudását külföldön továbbadva, a hazai lovaságazat színvonalának csökkenésével járt együtt. Ebből a nehéz helyzetből való újra építkezés jelenti és jelentheti a lovaságazat jövőjét. Szintúgy a komoly szakmai hiány mellett a lovak számának csökkenése is jelentős mértéket öltött és ölt a mai napig is. Ha az európai átlagot vesszük alapul, akkor az átlagtól való negatív eltérést tapasztalhatunk. A második világháborút megelőzően 1 millió lovat tartottak számon az országban, ez a szám jelenleg a 60 ezerhez közelít. Mivel országunk, ahogy azt már említettem, jelentős és egyedülálló lovas hagyományokkal rendelkezik, így ezeket kihasználva, akár külföldi példákat követve kell az országot újra Európa lovasközpontjává fejleszteni (Horváth, 2011).

2.3.2. A lovas ágazatban megjelenő problémák

A lovas ágazatban minden szereplő és tényező komoly összefüggésben és kapcsolatban áll egymással. Így a lovaságazat szereplői és az ahhoz kapcsolódó problémák felvetése és megoldási lehetőségei mind előrébb visznek a színvonalas szolgáltatások felé történő előmozdításhoz.

- ***Jogi helyzet***

Minden szolgáltatás alapja, hogy megfelelő jogi szabályozás álljon rendelkezésre az esetlegesen felmerülő jogviták rendezése érdekében. Azonban nemcsak a jogviták rendezése érdekében fontos a rendezett jogi háttér, hanem alapot ad és megfelelő környezetet alakít ki ahhoz, hogy a szolgáltató szabály követően tudja teljesíteni a követelményeket, illetve igazodni tudjon hozzájuk. Egészen hosszú ideig, 2008-ig nem is létezett olyan jogszabály, amely kapaszkodót adott volna a szolgáltatóknak, így gyakorlatilag bárki végezhetett oktatói tevékenységet, szakmai tevékenységet képzettség nélkül is. Ezt a gyakorlatot azonban, véleményem szerint helyesen, a 14/2008. (XII. 20.) a lovas szolgáltató tevékenységéről szóló ÖM rendelet kívánta megoldani. Ezen rendelet tartalmazza azon szabályokat, melynek betartása mellett legálisan folytatható lovas szolgáltató tevékenység, ideértve a lovas turisztikai szolgáltatókat is. Maga a rendelet meg is határozza a lovas szolgáltató tevékenységnek a fogalmát is, felsorolva a lovagoltatást, lovas oktatást, lovasterápiát, fogyatékos személynek nyújtott lovas szolgáltatás, terep- vagy túralovaglás, fogathajtás, fogathajtásoktatása, fogatozás, lovas bemutató, illetve ezen területeket a jogszabály további értelmezésre kifejti. (14/2008. (XII. 20.) ÖM rendelet a lovas szolgáltató tevékenységről, 1. §) Ahhoz, hogy lovas szolgáltatói tevékenységet folytathassunk a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalhoz szükséges benyújtani a bejelentésünket, melyben fel kell tüntetni a tevékenység címét, a lovarda elnevezését, a telephelyen tartott lovak számát, a szolgáltatás típusát,

valamit azon személyt is meg kell nevezni, aki olyan szakképesítéssel rendelkezik, amely lehetővé teszi a szolgáltatás végzését. Mindezen jogszabályi háttér lehetőséget nyújt a lovas szolgáltatók legális működésére, azonban még mindig rengeteg lovas szolgáltató működik a szabályoknak nem megfelelő módon, melynek megoldását személy szerint több megoldásban látom, többek között a támogatások szélesítésével, melyek ösztönzőleg hathatnának a szolgáltatókra, így a kormányzati szinten történő komolyabb beavatkozások lehetőségét is.

- ***Szakmai háttér***

Ha a problémák sorát kívánjuk folytatni, akkor a szakmai háttér, vagyis a lovas szolgáltatói körben foglalkoztatott személyek felkészültségének, illetve képzettségének hiányára szeretnék hangsúlyt helyezni. Ahogy azt a korábbiakban említettem, a világháború előtti időkre kell visszanyúlnunk, amikor is a komoly szakmai tudással rendelkező szakembereink kivándorlása okozta törést a mai napig érzékelhetjük. Természetesen ezzel nem arra kívánok utalni, hogy jelenleg nem rendelkezünk hatalmas szakmai tudással rendelkező szakemberekkel, csupán arra szeretném a hangsúlyt eltolni, hogy az alacsonyabb szinten jelentkező hiányosságok, mint például a lovászok, lovasoktatók hiánya mekkora problémát is jelent az ágazatnak. Hiszen véleményem szerint alulról kell építkeznünk, értem ezalatt azt, hogy ha rendelkezünk egy olyan szakmai csapattal, mint említettem példának okáért, egy olyan lovász csapattal, akik megfelelő szakmai tudással nagyban hozzájárulnak a lovas szolgáltató tevékenységének sikeréhez. Növelnünk kell a lovász szakma megbecsültségét, hogy visszanyerhesse régi státusát, amely szerint a lovász feladata nem merült ki a trágyázás, illetve a lovak tisztántartásában, hanem egy olyan komplex szakmát rejtett, melyben a lovász egyben kiképzői szerepet is kapott. Nem győzöm hangsúlyozni a tevékenységek egymásra építettségének jelentőségét. Példával szemlélítve, maradva a lovász tevékenységénél, ha egy lovász kellő szakmai tudással áll az általa ápolt lovak iránt, akkor az a lovasoktató munkáját is megkönnyíti, aki így egy kiegyensúlyozott, nyugodt és képzett lóval végezheti a tevékenységét, amely további és legfontosabb előnye, hogy a lovas szolgáltatást igénybevevő is olyan színvonalú szolgáltatás kap, amely maradásra sarkallja és további szolgáltatás igénybevételére ösztönzi. Összefoglalva a szakmai felkészültség témakörét leszögezhetjük, hogy megoldandó problémák sokasága van jelen, azonban bizakodásra ad okot, hogy az igény is növekszik a magasabb tudás iránti vágy elérésére a „tanulók” körében. Összességében tehát, aki szeretne tanulni és fejlődni megteheti, hiszen számos középfokú, illetve felsőfokú képzés is rendelkezésre áll.

- ***Finanszírozási, illetve támogatási hiányosságok***

A megfelelő finanszírozási modell nélkül nem is beszélhetünk sikeres és prosperáló vállalkozásról. A legtöbb esetben azonban azt tapasztaltam, hogy ha például Európai Unió

támogatásokra tekintünk, hogy azok igen nehezen teljesíthető feltételek mellett vehetőek igénybe. Gyakorlatilag így kizárva azok körét, akik még a vállalkozás tekintetében nem jutottak el arra a szintre, hogy teljesíteni tudják a kívánt feltételeket. Ha logikusan gondolkodunk, akkor a támogatandó szolgáltatókat alacsonyabb szinten kell keresünk, hiszen, ha ezen vállalkozások megkapják a kezdő „lökést”, akkor az a későbbiekben olyan szolgáltatói tevékenységet fog eredményezni, amely képes lesz nyereségesen, megfelelően finanszírozni a további működését, fejlődését.

A lovarda működését befolyásoló tényezők

Ahhoz, hogy lovas turisztikai szolgáltatásokat nyújthassunk elengedhetetlen feltétel egy jól felszerelt, modern lovarda és az ahhoz tartozó infrastruktúra megléte. Jelen fejezetben a saját tapasztalataim mentén haladva szeretném mind a hazai, mind a külföldi meglátásaimat bemutatni. A működést befolyásoló tényezők a következők: terület, kiszolgáló épületek, állatállomány, személyi állomány. Ezen tényezőket nem fontossági sorrendben rendelttem a fejezethez.

• *Terület*

Milyen terület is alkalmas egy lovas turisztikai egység kialakításához? Természetes közegükben a lovak mozgásigénye akár a napi 16 órát is elérheti. Ha mozgáshiány lép fel, akkor az jelentősen megnövelheti a betegségek kialakulásának kockázatát. Társas lény mivolta is befolyásoló tényező (Pusztai, 2019). A terület nagyságának megválasztása véleményem szerint döntő szerepet játszik. Mind az állatok egészsége, mind a kellően szellős terület elosztás fontos szempont. Ahhoz, hogy minden egység kényelmesen elférjen a lovarda területén 5-10 hektár közötti terület nagyságban kell gondolkodni. Ezt a terület nagyságot a lovak számával összhangban kell meghatározni. Úgy számolhatunk, hogy 5000 nm legelő/ló minimum szükséges. Legjobb, legideálisabb terület dombos, ritkásan, de fával ültetett, füves legelő. Nem utolsó szempontok, hogy megközelíthetősége ne legyen nagyon nehéz, illetve közvetlen szomszédságában bejárható túraútvonalak legyenek. Természetesen ezek a feltételek csak ideális esetben teljesülnek, kompromisszum megkötése elengedhetetlen a vállalkozás elindítása érdekében.

• *Kiszolgáló épületek*

Amennyiben lovas turisztikai szolgáltatások nyújtását kínáló vállalkozás létesítésében gondolkodunk, ahhoz egy komplex épület rendszerrel is rendelkezünk kell. Milyen épületekre is gondolok elsősorban? A lovarda központi eleme maga a lovarda, amely a lovainknak nyújt biztonságot. Itt elsősorban lovas boxok meglétét értem, amely szintén a lovak számához igazítva

kell, hogy kialakításra kerüljön. Azonban azt fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy a lovakat a lehető legtermészetesebb módon a legcélszerűbb tartani, érte ez alatt a ridegtartás lehetőségét. Ha rendelkezésünkre áll az előzőekben kiemelt megfelelő nagyságú és minőségű legelő, akkor lovainkat a legcélszerűbb ridegtartásban tartani. Ennek ellenére az esetlegesen fennálló sérülések kezelésére, pihenés céljára a lovak számára elengedhetetlen, hogy boxok is legyenek a lovardában. Abban az esetben, ha boxos istállót is fenn kívánunk tartani bizonyos szempontok nem hagyhatóak figyelmen kívül. Az istállónak biztonságosnak kell lennie, elkerülendő az esetleges baleseteket, továbbá jól szellőzőnek kell lennie, megfelelő nagysággal (Pusztai, 2019). Amennyiben télen is szeretnénk lovas szolgáltatások nyújtásával foglalkozni, abban az esetben egy fedeles lovarda megléte is nélkülözhetetlenné válik. A fedeles lovarda nem kell, hogy túl nagy legyen, de alkalmasnak kell lennie arra, hogy a téli, nem túl ideális időjárási viszonyok esetén, meghatározott számú lovasnak helyet biztosítson. Amennyiben szolgáltatásaink szálláshelyet is kínálnak lovasaink számára, úgy megfelelően átgondolt férőhelyekkel felszerelt épületet kell biztosítanunk. Az, hogy maga a szállás milyen minősítéssel rendelkezik (hotel, panzió, hostel stb.), csak a költségvetés szab határt.

- ***Állatállomány***

Lovas turisztikai szolgáltatásaink nyújtásához elengedhetetlen feltétel a megfelelően képzett, egészséges lovak megléte. Jelenlegi szabályozásunk alapján a lovaknak vizsgát kell tenniük, amely vizsga során alapfeladatokat kell lovas alatt teljesíteniük, így bizonyítva, hogy alkalmasak a lovardai munkára. Ezen lovaknak lóútlevéllal kell rendelkezniük, megfelelő egészségügyi állapotban kell lenniük és az előírt oltásokkal is rendelkezniük kell. Elengedhetetlen azonban, hogy törekedjünk a származással rendelkező állomány kiépítésére, amely alkalmas lehet akár a minőségi tenyésztésre is. Itt említeném meg a világviszonylatban is ismert magyar fajtákat, úgy mint, shagya arab, nóniusz, furioso north star, gidrán, kisbéri félvér, magyar sportló, magyar hidegvérű. (Novotni, 2008)

- ***Személyi állomány***

Ahogy azt az előzőekben megemlítettük a személyi állományban megmutatkozó hiányosságok jelentős problémát jelentenek az ágazatban. Sok lovarda küzd a megfelelő képzettséggel rendelkező lovasoktatók, szakemberek, lovászok hiányával. Némi enyhülést hozott az OKJ rendszerben történő lovasoktatói, lovastúra vezetői képzések megléte, azonban ezen képzések átalakítására került sor a közel múltban. A megoldást nagyban könnyítené a régmúlt gyökereihez való visszatekintés és a képzések követelmény rendszerének átalakítása. Az egyik legfontosabb

személyek köre a lovászoké, akiknek a munkája hangsúlyos, hiszen rajtuk múlik a lovak egészsége, életkörülményeinek alapjai. Ha nagyobb megbecsülés érné a munkájukat, mind anyagilag, mind szakmailag, akkor vonzóbbá tehető lehetne a szakma. Hasonlóan a lovasoktatókra is elmondhatók az előbbieken leírtak.

2.4. Turizmus és lovas turizmus

Ahogy azt a korábbiakban már említettem, a turizmus szorosan összekapcsolódik a vidékfejlesztés területével, hiszen a vidéki turizmus egy olyan terméke lett a vidéknek, amely versenyképesebbé teheti az adott területet. Vonzó lehetőségeket kínál, jövedelmező helyzetet teremthet, munkát adhat az ottélőknek. Mindez éppúgy igaz a szűkebb lovas turizmusra is. A lovas turizmus turisztikai jelentőségét nem lehet vitatni. Jól kiaknázottnak a külföldi lovas turizmusról kell példát venni és átültetni a hazai környezeti lehetőségekre. A vidékben rejlő lehetőségek kiaknázása során a turizmus lovas ágazattal való összekapcsolás ígéretes jövőt kínálhat. Az sem vitás, hogy az ország lovas múltja, olyan alapot képezhet, amely vonzó turisztikai szolgáltatások kiépítésére alkalmas. Ha a külföldi vendégeket vesszük alapul, akkor széles vendégkör célozható meg, amely fizetőképes kereslettel biztos alapot szolgálhat az ágazat jövőjének. Természetesen, mint ahogy azt az előbbieken a lovaságazat tárgyalása során is említettem, a lovas turizmus területén is jelentkeznek az ott tárgyalt problémák, mint a szakember hiány, az egységes szabályozás hiánya, motiválatlanság. Azonban az ágazatnak rengeteg erőssége is megjeleníthető úgy mint, a már korábban is megemlített évezredes lovas hagyományok, természeti értékek, minősítési rendszer létrehozása, egyre képzetesebb lóállomány (Horváth, 2011).

2.4.1. Lovas turizmus fogalma és helyzete

Lovas turizmus tekintetében egy olyan fogalomról beszélünk, amely összekapcsol és egységgé kovácsolja a lovas ágazatot a turizmussal. Turizmus tekintetében egy olyan tevékenységről beszélhetünk, amely magában foglalja a mozgás szabadságához való jogot, illetve a pihenéshez és szabadidőhöz való jogot is. Jelentős iparág, egyben az egyik vezető iparág is, amely hatalmas hatást gyakorol a gazdasági életre. A szabadidő eltöltésének leghasznosabb módja nagyban függ az egyéntől, annak életmódjától, illetve anyagi lehetőségeitől is (Kardos, 2011). Lovas turizmus tekintetében tehát célturizmusról beszélhetünk, amelynek célja, hogy a turizmusban résztvevő

fogyasztó valamely lovas szolgáltatás kapcsán kapcsolatba kerüljön a lovakkal, lovakkal kapcsolatos tevékenységekkel. Hazánk igen csak kedvező helyzetben van, hiszen a lovas turizmushoz szükséges természeti feltételek minősége rendkívül magas színvonalú szolgáltatásokat tesz lehetővé. Külföldi viszonyokhoz képest előnnyel rendelkező ország vagyunk, tekintve a „korlátok nélküli” lovaglást lehetőségét. Külföldön, lovastúrákon szerzett lovas tapasztalataink során betekintést nyerhette a helyi lehetőségekbe és azt tapasztaltam, hogy rendkívül nehézkes feladat elé állítja a lovasokat az elzárt helyek, telkek, területek közötti lovastúra útvonalak kialakítása. Ezzel szemben hazánk igen kedvező helyzetben van. Itthon rengeteg lehetőség adott a végtelen lovastúrák szervezésére és lebonyolítására, azonban a lovastúra csak egy a sok lovas turisztikai szolgáltatások köréből. Ha a Nemzeti Lovas Program célkitűzéseit vesszük alapul, akkor a legfőbb cél, hogy hazánk Európa egyik vezető lovas turisztikai célpontjává váljon (Horváth, 2011). Ennek megvalósításához eszközrendszerre van szüksége az ágazatnak. De milyen eszközökről is beszélhetünk? Elsősorban a lovardák számának a növekedése meghatározó szempontnak bizonyul és ezzel együttesen járhat a lovak létszámának a növekedése is. Azonban nemcsak a mennyiségről érdemes beszélni, hanem a minőség is kulcsfontosságú szempont. Ilyen minősítési rendszer a „Patkós minősítés”, amely egyfajta kategóriákba tudja besorolni a lovardákat, az általuk nyújtott szolgáltatások alapján. Országunkban minden adott, hogy a lehető legszínvonalasabb és legszínesebb szolgáltatások nyújtását tehessük lehetővé a vendégeink számára. A 2014-2020-as tervidőszakban a program 17 db LEADER térség együttműködését tűzte ki célul, így kialakítva egy egységes lovas turisztikai hálózatot, mely feladata a lovastúrák útvonalainak fejlesztése, a lovaskultúra oktatása, a magyar lófajták, illetve a lovas életmód népszerűsítése. Ennek a programnak az eredményeként 1700 km útvonal felmérése történt meg, olyan lovasturisztikai szoftverek fejlesztésére került sor, melyek segítik a túrázókat, 160 lovarda kaphatta meg a „Lovasbarát” címet. Ez a program tapasztalatszerzés szempontjából is jelentőséggel bír, ugyanis olyan információk, adatok kerülhettek elő, melyek a nehézségekre és hátrányokra hívják fel a figyelmet és így lehetőség nyílik ezen gyenge pontok fejlesztésére. Lovardák szempontjából többségben vannak azon szolgáltatók, akik nem tudják rentábilisan működtetni a lovardájukat. A lovardák lóállománya alacsony és ehhez párosul a kiképzés gyenge minősége. A hagyományos magyar lófajták azonban alkalmasak lehetnek a legkülönbözőbb feladatok ellátására is, ha megfelelő kiképzést kapnak. A szakember hiány égető problémaként jelentkezik, miközben a vidéki munkanélküliség nem indokolná. A vendéglátás az ország különböző pontjain eltérő képet mutatnak, még nem fordítanak kellő figyelmet a lovas célközönség igényeinek kielégítésére (web7).

2.4.2. Magyarországon kívüli lovas turizmus helyzete és jelentőség

Ahhoz, hogy lovas turisztikai vállalkozásunk sikeres és prosperáló legyen elengedhetetlen, hogy közelebbről megvizsgáljuk az európai piacot és az abban fellelhető előnyöket, illetve hátrányokat megvizsgálva beépíthessük saját koncepciónkba. Európát tekintve igen sokszínű és változatos lovas turisztikai szolgáltatásokat találunk. Ahány ország, annyi lovas kultúra. Európai Unió közel 5 milliós lóállományt tudhat magáénak. A történelem során a ló által kínált lehetőségek egyre csak nőttek, kezdetben, mint munkaeszköz, majd később egy életstílust képviselő sporttárs. Az Európai Unió által nyújtotta határok átjárhatósága is kedvezően hatotta lovas turizmus, lovas szolgáltatások jelenlétének. Könnyebbé tette az országok közötti kereskedelmet, turizmust. A lovas szolgáltatások homogenizálása figyelhető meg. Ennek ellenére azt gondolom, hogy ahhoz, hogy Magyarországon egy lovas turisztikai egység sikeres legyen, mégis egyedi, különleges, csak az országra jellemző szolgáltatásokra van szüksége. Mindezek mellett vonzó lehet a külföldi vendégek számára a számukra megszokott rendszerű, minőségű szolgáltatások nyújtása. Ugyan az Egyesült Királyság már nem az Európai Unió tagja, mégis lovas szempontból igencsak jelentős államról beszélünk, ugyancsak, mint Németország, mely országok a legnagyobb lólétszámmal jelentkező lovas társadalmak. Az északi országokról sem feledkezhetünk meg, mint Svédország, Norvégia, Finnország. Svédország a nemzetközi lovas versenyeken kimagaslóan szereplő nemzetként van jelen. Norvégia páratlan élményt nyújtó tereplovaglási lehetőségeket kínál a fjordokon. Maga a kikapcsolódást nyújtó lovas turisztikai szolgáltatások történelme nem tekint vissza hatalmas távlatokra. Körülbelül 20 évet emelhetünk az elmúlt időkből, amelyben jelentőssé és elérhetővé vált a lovas turizmus. Ha közelebbről tekintünk a lovaglásra akkor láthatjuk, hogy az Európai Unió lakosságának 2%-át tekinthetjük lovasnak, amely 6,4 millió személyt jelent. Spanyolországot megfigyelve, kiemelve Barcelona környékét, egy olyan természeti kincsekben gazdag területet találunk, amely alkalmas a minőségi szolgáltatások nyújtására. 21 lovasturista útvonallal, 75 lovas centrummal rendelkezik, amelyből 45 nyújt lovaglást, mint szolgáltatást. Nem mehetünk el szó nélkül a nagy hagyományokkal rendelkező spanyol lófajták mellett sem, mint az andalúz. Menorca is hagyományos turista célpontnak számít. Nemcsak csodálatos tengerpartja, de lovasturisztikai lehetőségei is felejthetetlen élményt nyújthatnak az idelátogatóknak. Lovas hagyományai a 14. századra vezethetők vissza. Több lovas stílus vegyül, kiemelendő a díjlovas ágazat. Meglepő, de igaz, hogy Horvátország egyre jobban fejlődő lovas ágazata figyelhető meg. Szomszédunk modern, gazdaságilag fejlett iparágat tudhat magáénak. A jövőben tehát konkurens államként kell figyelembe venni, amelyből akár előnyünk is származhat. Franciaországban

folyamatosan növekedő és fejlődő iparról beszélhetünk, amelyben a résztvevők száma az elmúlt 50 évben megduplázódott. Rengeteg lehetőség rejlik az ágazatban, melyet az ország ki is használ, lovastúra útvonalak sokasága, színvonalas szálláshelyek várják az idelátogató lovasokat. Az egyik legfontosabb lovas nemzetnek tekinthető Egyesült Királyságban, 18.000 aktívan működő lovas vállalkozás van jelen. Színes lovas paletta jelenik meg, amely ágazatokban jeleskednek: díjugratás, díjlovaglás, vadászlovaglás (web8). Az európai lovas turizmust egyértelműen meghatározza a magánszektor kínálata, a kínált szolgáltatások értéke. Ahhoz, hogy növelhessük vállalkozásunk lehetőségeit ki kell használnunk az internet adta lehetőségeket és elérhetőnek kell lennünk különböző nyelveken is. Európa világ viszonylatban is komoly helyet foglal el a világ lovastérképén. Évről évre egyre több lovas vesz igénybe külföldi turisztikai szolgáltatásokat. 2022-ben, a Covid járvány lecsengése után egyre nagyobb igény mutatkozik a lovas turizmus iránt. Az Euro Equus egy olyan lovas szervezet, amely arra hivatott, hogy összefogja a nagy európai lovas közösségeket és így kínáljon kiváló, minőségi lovas turisztikai szolgáltatásokat, amelyek a turisták számára potenciális célpontként jelenhet meg. Összeköti a különböző országok kiemelkedő lovas múlttal rendelkező városait, úgy mint, Jerez, Pardubice, Saumur stb. A lovas szolgáltatók számára egyfajta közösséget biztosít, amellyel fejleszthetik a jövőbeli lovas tevékenységüket. 2015 óta minden évben megrendezik a „European Horse Day” elnevezésű fesztivált, amely minden év szeptemberében kerül megrendezésre, így kialakítva az európai lovas közösség összhangját (web9).

2.4.3. Lovas turisztikai szolgáltatások

Mint ahogy az előző fejezetben kiemeltem a lovastúrák szervezése, lebonyolítása csak egy a sokféle lovas turisztikai szolgáltatások közül. Éppen ezért is tartom jelentős ágazatnak a lovas turizmust, hiszen gyakorlatilag minden korosztály igénye kielégíthetővé válik a sokszínű szolgáltatások nyújtásával. Közelebbről szemlélve a szolgáltatások körét, azokat két részre oszthatjuk fel. Nevezetesen az aktív és a passzív szolgáltatási lehetőségeket. Értelemszerűen az aktív szolgáltatások jellemzői, hogy a szolgáltatást igénybe vevők aktívan részesei annak, például lovastúrán vesznek részt vagy fogathajtás körében tevékenységet végeznek. A passzív résztvevők azonban inkább szemlélődő jellegű magatartást folytatnak, mint például a bemutatókon nézőközönségként. További jellemzője az aktív résztvevőknek, hogy bizonyos kritériumoknak meg kell felelniük, mint például egy lovastúrán való részvételhez megfelelő lovastudással kell rendelkezni, míg a passzív tevékenységek során ilyen feltételek nem szükségesek.

Lovas turisztikai szolgáltatások lehetnek, melyek közül megtaláljuk az aktív és passzív szolgáltatásokat egyaránt:

- Túralovaglás
- Lovasoktatás
- Hagyományörző bemutatók
- Gyógylovagoltatás
- Lovastáborok szervezése
- Lovas bemutatók rendezése
- Fogathajtás
- Tenyészszelemlék

A lovas turisztika területét a vendégek felől is vizsgálni szükséges. Amikor kialakítja a lovas szolgáltató a szolgáltatásai körét, akkor figyelemmel kell lenni, hogy a vendégek mely rétegét kívánjuk megcélolni. Ezen vizsgálódás sok kérdést vet fel úgy, mint milyen életkorú, milyen anyagi lehetőségekkel rendelkező, belföldi vagy külföldi vendégeket kívánunk-e megcélolni? Ezen kérdések tudtában kell kialakítanunk a megfelelő színvonalú szolgáltatások körét, igazodva a célzott vendégekhez.

2.4.4. Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség

Mіндеzen az előbbieken említett célok és szolgáltatások köre nem valósulhatna meg hatékonyan, ha nem létezne egy olyan szervezet, amely egységbe foglalja az egész rendszert. Ezen szervezet pedig a Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség, amely szervezet 1998 óta folytatja működését, és mint olyan szakmai érdekvédelmi szervezetként tevékenykedik. Jelentőségét mutatja, hogy a véleményét még törvényhozói szinten is kikérik, illetve megfontolják. Alapítását tekintve a legkiemelkedőbb lovas létesítmények hozták létre, annak érdekében, hogy szolgáltatásaik minőségét javítani tudják, illetve vendégkörüket kiszélesítsék. (web10). Ahogy azt a szövetség alapszabálya tartalmazza, a szervezet célja a lovas turizmus eredményes működése és az ezzel kapcsolatos tevékenységek. Igen széleskörű tevékenységi kör gyakorlására jogosult. Népszerűsíti az általános, illetve középiskolások körében a lovas tevékenységeket, ezzel előmozdítva a generáció ismereteinek szélesítését. A hagyományok ápolására helyezett hangsúly fokozása, tehát a kulturális célok megvalósításának támogatása, melyekhez rendezvények szervezését és végrehajtását tűzi ki célul. Egyik legfontosabb tevékenység vagy cél, a lovas oktatók, lovas szakemberek képzésének szervezése és az ehhez kapcsolódó oktatás minőségének

növelése. Mint olyan szaktanácsadás keretén belül segítséget nyújt a szakmában résztvevőknek (Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség Alapszabálya, 2016).

2.4.5. Aktív turizmus: a Magyar Turisztikai Ügynökség 2017-es kutatásának adatai

Az előzőekben leírt lovas turizmus mellett említést kell tennünk az aktív turizmus fogalmáról, hiszen a két fogalom nagy felületen fedi egymást. Magáról az aktív turisztikai szokásokról a 2006-os évben zajlott kutatás, ez a kutatás egy kampány előkészítő kutatás volt, amely a Zöldturizmus Évét hivatott előkészíteni. Mindezek mellett a 2017-es évben a megváltozott szokások feltárása érdekében egy átfogó, a Magyar Turisztikai Ügynökség által lebonyolított kérdőíves kutatás során igyekeztek a szektorban résztvevők szokásait, tapasztalatait összegyűjteni. Maga az aktív turizmus fogalma is meghatározásra került a Nemzeti Fejlesztési Stratégia 2030-as dokumentumában, amely szerint is egy olyan turizmus formáról beszélünk, ahol is az abban résztvevő turista, aktivitást igénylő tevékenység céljából keresi fel az adott turisztikai egységet. Idesorolhatjuk a túrázást, kerékpáros, vadász, sí vagy a mi szempontunkból érdekes lovas tevékenységet is. Tehát maga a lovasturizmus az aktív turizmus fogalma alá jól beilleszthető. A kérdőíves adatgyűjtés folytán 1000 fős mintából kerültek összesítésre az adatok. A lovaglás, mint altermék külön is elemzés alá került, így az 1000 fős mintából 52,1% még sohasem lovagolt, 38,7 % esetében előfordult már, hogy lovagolt, 5,7% alkalmászerűen, míg 3,5% rendszeresen részt vett lovagláson. Ha a lovaglás iránt érdeklődők számát tekintjük át, akkor a következő adatok tűnnek ki a kérdőívből: a lovaglás iránt egyáltalán nem érdeklődők aránya 45,9%, 17% inkább nem érdeklődik, igen is, meg nem is érdeklődők aránya pedig 12%, inkább igen 12,8%, a lovaglás iránt nagyon érdeklődők aránya 12,3%. Azok, akik a jövőben terveznek lovaglási célból utazást szervezni 20,5% az 1000 főből. A kutatás részletesebben is kiterjedt a lovaglás profiljára. A lovasok leginkább középkorúak, akik közül 44,4%-a saját lóval is rendelkezik. A válaszadók fele mondta, hogy megnézi milyen lovaglási lehetőségekkel rendelkezik az adott szálláshely. A lovas turisztikai feltételeinek osztályozása során előkerült átlag érték száma 2,8-as, amely igencsak tükrözi a szektorhoz való viszonyulást. Ebből a kérdőíves adatgyűjtésből személy szerint azt szűrtem le, hogy rengeteget kell fejlődnie a szektornak ahhoz, hogy vonzó alternatívát kínálhasson a turizmusban résztvevők számára (Mártonné– Császár, 2019).

2.4.6. A lovas turizmus jövője

Az előzményeket figyelembe véve van jövője a hazai lovas turizmusnak. Mindezeket a kormányzat támogató tevékenységének is köszönhetjük, amely lehetővé teszi, hogy kellő figyelem irányuljon a lovaságazat szereplőire. A vidéket gyakran azonosítjuk a mezőgazdasággal, azonban ezt a téves gondolatot a turizmus felül tudja írni, amennyiben kellő fejlesztési háttérrel megfelelő szintre emeljük. Megfelelő marketing eszközök alkalmazása mellett, kellő figyelmet kaphat a lovas turisztika világa. A 2012-ben, az Országgyűlés által elfogadott, Kincsem- Nemzeti Lovas Program keretei belül felvázolt célok keretein belül, 2022-re 4 lovas turisztikai útvonal (ld. 1. ábra) bejárhatóságát tervezték (web11), amelyből 2022-es év végre az Eurohorse hivatalos honlapjának közlése szerint az Észak-Magyarországot és az Észak-Alföldet ölelő útvonalak bejárhatósága valósulhatott meg (web12). Továbbra is fenntartható hipotézis, hogy Magyarország egyedülálló lovas turisztikai lehetőségekkel rendelkezik.

1. ábra: Eurohorse-útvonalak Magyarországon

Forrás: <https://aktivmagyarorszag.hu/>

Az Agrárminisztérium támogatásának köszönhetően, a lovas ágazat kiemelkedő helyet kap támogatások tekintetében. 2022. május 4-étől benyújtható támogatás keretein belül, Lovas

létesítmények fejlesztése címmel, 5 milliárd keretösszegű programját hirdette meg. A pályázás feltétele, hogy az igénylők 24 hónapon keresztül, legalább 2 lóval kell, hogy rendelkezzenek, amely lovak regisztrálva vannak az Országos Lótenyésztési Információs Rendszerben. Leginkább kiszolgáló egységek, fedett lovardák kialakítása a célzott terület. Jelentős összeg nyerhető el a pályázaton, maximum 100.000.000 Ft, amelynek intenzitása 50-70% lehet (web13).

3. SAJÁT VIZSGÁLAT

3.1. Anyag és módszer

Kutatásom célja, hogy országos szinten feltérképezzem a hazai lovas turisztika helyzetét, szűkítve azt a kőszegi járás turisztikai jellegzetességeire. További célom annak bizonyítása, hogy a Magyarországon van helye és jövője a lovas turizmusnak és van igény a minőségi szolgáltatások nyújtására. Hipotézisem, hogy a kőszegi járásban olyan potenciális lehetőségek rejlenek, amelyek érdemessé teszik a turisztikai térképen való megjelenését és kiemelt helyét. Természeti adottságai kiemelkedőek, így alapot adhatnak a rentábilis turisztikai tevékenységeknek. A kérdéseim melyek felmerültek a kutatás alatt a következő területeket fedték le: utazási szokások, utazásra szánt összeg, utazási preferenciák, utazási célok, motivációk, lovas turizmussal kapcsolatos tapasztalatok, lovas tevékenységekkel kapcsolatos tapasztalatok, vélemények. Saját tapasztalataimból indultam ki a kutatás elején, mivel többször is ellátogattam már a térségbe, így volt kiindulási alapom. Személyes véleményem a térségről pozitív, nagyon megfogott a környezet, illetve a vendéglátók hozzáállása. Konkrétan az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

1. Milyen utazási szokások jellemzik a magyar lakosságot? (Covid előtt, Covid után)
2. Milyen motiváció alapján döntenek utazási szokásaik kialakítása során?
3. Ismerik-e a hazai lovas turisztikai trendeket?
4. Egyáltalán érdekli-e a hazai utazó közönséget a lovas turizmus?
5. Kőszegi járással kapcsolatos kérdések és tapasztalatok

A kutatásom előtt megfogalmazott hipotéziseimet szeretném az alábbiakban felsorolni:

Lovas szolgáltatásokkal kapcsolatos hipotézisek:

- Egyre népszerűbb a hazai lovas turizmus és helye van a turisztikai térképen
- A keresleti oldal növekedése tapasztalható
- Egységesebb hazai lovas turisztikai irányzat kialakulása jellemző
- Lovas szolgáltatások színvonalának erősödése tapasztalható

Turisztikával kapcsolatos hipotézisek:

- Turisztikai szolgáltatásokra fordított összeg növekedése igazolható
- Igényesebb szolgáltatások iránti kereslet mutatható ki
- Covid utáni kedvezőbb állapot és ezen trend kiaknázása jellemző

A vizsgálat körülményei és helyszíne

A választott kutatási módszerem a kérdőívezés, amely alkalmas arra, hogy széles körben vizsgálhassam az adott kérdéskört. Országos szinten kérdeztem meg az embereket, végül 265 főnél zártam le a kérdőívet. A kutatásom kérdőívre (a kérdőívet ld. részletesen az 1. sz. mellékletben) vonatkozó részét országos szinten igyekeztem kivitelezni, így minél nagyobb és szélesebb kört próbáltam megszólaltatni. Magára a kutatásra, a kérdőív kitöltésére 2 hónapot hagytam, amely idő alatt férjem segítségével, aki marketing céggel rendelkezik, 265 fő bevonásával tudtam, anonim módon, Google kitöltő segítségével elvégezni a kutatást. A kutatás 2022. nyarán zajlott. Ismerősi, baráti körömben is elküldtem a kérdőívet, így néhány lovas is kitöltötte azt. Alapvetően a kérdőív során a megkérdezettek együttműködőek voltak. Mindegyik korosztályból tudtam mintát venni, de tapasztalataim szerint a fiatalabbakat nehezebb volt megszólítani. Az országos lefedettséggel sem volt probléma, az összes megyéből rendelkeztem kitöltőkkel. Elsősorban online kérdőív kitöltő rendszert használtam, így sikerült az országos mintavétel. Kutatási módszeremnek választottam továbbá a mélyinterjú kategóriáját (a mélyinterjú kérdéssorát ld. részletesen a 2. sz. mellékletben). A mélyinterjúzási kísérleteim során 10-15 lehetséges alanyt kerestem fel, végül 3 fővel, vagyis lovas szolgáltatóval, lovassal sikerült interjút készítenem. A többi lehetséges interjúalany elzárkózott a kérdések megválaszolásától, amiből szintén tudtam következtetéseket levonni. Többen megígérték, hogy szívesen segítenek a válaszadásban, azonban a tényleges interjúhoz érkezéskor már nem voltak együttműködőek. Így, ebben az esetben a tapasztalataim nem túl pozitívak. A járásban 3 lovas tevékenységet végző személlyel sikerült végül interjút készítenem. Szerencsére mind a 3 interjú alanyom teljesen más és más körökben mozog, így színesebb és tartalmasabb képet kaphattam a járás lovas közegéről. Itt is azonban az online tér nyújtotta lehetőségeket használtam ki. Rengeteg megkeresett potenciális interjúalany közül ők 3 voltak hajlandóak mesélni a szolgáltatásaikról, a lovas életben betöltött szerepükről. Nevezetesen első számú interjú alanyom Kovács Kata, aki a Cákon található Egres Lovasudvart vezeti. Tevékenységüket nemrég indították el, legfőképp hobbi lovasokkal foglalkoznak. Nagy reményekkel vágott bele tevékenységébe, jelenleg még lovas turisztikai tevékenységet nem végez, illetve kifejezetten nem erre a turista, lovas rétegre szakosodott. Vele Facebookon tudtam felvenni a kapcsolatot, így maga az interjú online zajlott. Magának a lovardájának is online tudtam utánanézni, illetve így is bukkantam rá az általa kezelt Facebook oldalra. Második interjúalanyom a Dobrádi Lovasiskola tulajdonosának lánya volt. Nagyon készségesen a rendelkezésemre állt, hatalmas lovas múlttal rendelkező családból származik. Kérdéseimre szívesen válaszolt, a lovas turisztika területéhez ez a lovasiskola kapcsolódott a leginkább. Harmadik interjúalanyom, Csík

Andor, aki jelenleg vállal ugyan lovas képzést, illetve lóképzéssel is foglalkozik, ezt azonban nem saját lovas egységben folytatja. Az ő munkásságával régebb óta „kapcsolatban” állok, közös érdeklődési területünk a klasszikus lóképzés révén. Igyekszik pozitívan viszonyulni a magyar lovas helyzethez, azonban elmondása alapján bőven van még hova fejlődni. Vele is online sikerült a kérdőívet kitölteni, mivel sűrű elfoglaltságai miatt neki is ez volt a legkényelmesebb mód. Mindezek mellett egy nagyon szimpatikus és intelligens lovast ismerhettem meg.

3.2. A vizsgált terület bemutatása

3.2.1. A kőszegi járás

Kőszegi járás elhelyezkedése és települései

A kőszegi járás Magyarország nyugati részén található, mely Vas megyében helyezkedik el. Közvetlen közelében Ausztria és Szlovénia is megtalálható. Legfontosabb települése Kőszeg, amely határvárosként funkcionált egészen 2007-ig. Az Alpok keleti lábánál helyezkedik el, ezzel hozzájárulva hangulatos hegyvidéki hangulatához. Északról Győr-Moson-Sopron megye öleli, keleti oldalát Veszprém megye, míg déli részét Zala megye határolja. Ha még jobban leszűkítjük az elhelyezkedését akkor a járások szintjén, északról a soproni járás, délről a szombathelyi járás, míg keletről a sárvári járás határolja. A Kőszegi-hegység 1/3 része található meg országunkban, míg a másik 2/3 pedig Ausztria területén található.

2. ábra: Kőszegi járás települései

Forrás: <https://adoc.pub/kszeg-integralt-telepsefejlesztési-strategia-i-ktet-megalap.htm>

A kőszegi járás települései a következők:

- Bozsok

Bozsok nagyközsége 420 főt számlál. Kőszeg közelében található, határán fekszik Írott-kő, amely a Kőszegi-hegység legmagasabb csúcsa. Nevezetességei közé tartozik a ma már kastélyszállóként működő Sibrik család kastélya. A települést először 1279-ben említették meg az okiratok, Bosuk néven (web12).

- Bük

A település lakossága több mint, 3300 fő. A település történelme 1265-re nyúlik vissza templomának okiratában megjelöltek szerint azonban még régebben épült. Turisztikai szempontból igen népszerű település, Magyarország egyik legnépszerűbb célpontja a vendégéjszakákat tekintve, legfőképp a német, cseh és osztrák turisták körében. Bük városában gyógyfürdő is található (web14).

- Cák

Cák községnek 259 fő lakója van. Kőszegtől 6 km-re helyezkedik el. Igen régi történelmi múlttal rendelkezik, már a 8. századból is találtak a régészek leleteket (web15).

- Csepreg

3241 főt számláló település, amely közvetlen a megyehatár mellett fekszik. Kiemelkedő természetvédelmi területekkel rendelkezik, itt található az Alpok keleti lábánál található dombvidék és a magyar Kisalföld. Több kastéllyal is büszkélkedhet. Történelme az újkőkorszakból származik, amely időktől számítjuk a település emberi jelenlétét (web16).

- Gyöngyösfalu

Szombathelytől 10 km-re fekszik. 1134 fő lakja, több település egyesítésével jött létre, amely több lépcsőben történt meg (web17).

- Horvátzsidány

808 fővel rendelkező, 1225 óta számon tartott történelmi település. Jelentős kulturális értékekkel rendelkezik, legfőképp a horvát nemzetiségi zenekara, néptáncsoportja, színjátszó szakköre (web18).

- Iklanberény

Vas megye 2. legkisebb területű települése, mindösszesen 45 fő lakja. 1234-ben említették meg először a történelmi okmányok (web19).

- Kiszidány

93 fő lakosú település, Kőszeghez igen közel, 10 km-re helyezkedik el. Árpád-korban földvár állt itt, jelenleg nevezetességei a Római Katolikus temploma, Evangélikus haranglába. Természeti kincsei sem elhanyagolhatóak, például rendkívüli tisztaságú forrással rendelkezik, amelyek a lakosok szívesen fogyasztanak (web20).

- Kőszeg

11805 fő lakosú település, gazdag történelmű múlttal rendelkező város, 1328-ban már királyi városi címmel rendelkezett. A török hadjáratok elől, 1532-ben Jurisics Miklós megvédte a települést, így gördítve akadályt Bécs elfoglalása előtt. Nemzetiség tekintetében a magyar, német és horvát nemzetiségű lakosság van túlsúlyban. Idegenforgalmi súlya jelentős szerepet tölt be a térségben. Kulturális élete is kiemelendő. A település műemlékei szerencsére épségben át tudták vészelni a háborúk sújtotta viszontagságokat. A megye, illetve a járás legkedveltebb turisztikai célpontja, amely nemcsak az épített nevezetességeivel, hanem természeti kincseivel is változatos programokat kínál az ideérkezőknek (web21).

- Kőszegdoroszló

Több mint, 400 fő lakosú település, már a vaskorban is lakott település volt (web22).

- Kőszegszerdahely

466 fős település, Kőszegtől 7 km-re helyezkedik el. Látnivalói közé tartozik a malommúzeum, Szent Vid kápolna (web23).

- Lócs

770 éves múltú település, amely 122 fővel rendelkezik, főleg magyar, illetve német nemzetiségű lakosokkal. Határában bronzkori sírok és cserép maradványok kerültek elő (web24).

- Lukácsháza

1106 fő lakosú Lukácsháza már i.e. 5000-ban lakott település volt. Turisztikai érdekessége, hogy biotájházzal rendelkezik (web25).

- Nemescsó

279 fő lakosú település, Kőszeg közelében helyezkedik el, 6 km-re tőle. Óskori, kőkorszaki, római kori emlékekkel is rendelkezik (web26).

- Ólmod

107 fő lakosú, ősi vaslelőhely. Nevének eredetét onnan kapta, hogy a vas kitermelésével a felszínre kerülő ólom megfestette a földet. Őz-kút forrása a település határában nyújt felfrissülést az idelátogatóknak (web27).

- Peresznye

A település 826 fő lakosú, kiemelkedő számú horvát lakosággal rendelkezik. Nevezetességei közé tartozik a középkori időkre visszanyúló temploma, illetve a Széchenyi-kastély (web28).

- Pusztacsó

149 fős település, írásos emlékei már az 1200-as évekből származnak. Nevezetessége a Szent István királyunknak szentelt temploma (web29).

- Tormásliget

Az egykori Nádasdy család birtoka volt a 16. századig. Későbbiekben majorságként számon tartott település 302 fő lakossal rendelkezik (web30).

- Tömörd

287 fős település, melynek nevezetessége a Chernel-kastély, illetve jelentősége, hogy az országos Kéktúra útvonal itt halad át (web31).

- Velem

Régóta ember lakta település, melynek legjelentősebb lelőhelye a 582 méter magasan elhelyezkedő Szent Vid-hegyen található. A hegy alján futó kereskedelmi utat figyelték meg a magasból. Nevezetessége továbbá a Kőszegszerdahely épületeivel határos malomépülete (web32).

3.2.2. Kőszegi járás gazdasági, társadalmi, turisztikai jellemzői

Az egész járásra jellemző a sokoldalúság. Nemcsak a számomra jelen szakdolgozat miatt oly fontos turizmusa teszi egyedülállónak, hanem gazdasági lehetőségei lévén is kiemelt térségként

kezelendő. Rendkívül fontos a szolgáltatói szektor nyújtotta jövedelmezőség, azonban a helyi termelők által előállított értékek sem elhanyagolhatóak. Az osztrák határ közelsége miatt az ide települt osztrák vállalkozások jelentős munkalehetőségeket nyújtanak a környező települések munkavállalóinak. Ilyen nagy munkáltatónak tekinthető az osztrák-német tulajdonú Kromberg-Schubert Autókábeleket Gyártó Kft. A térségben azonban a mikrovállalkozások jelenléte a legjellemzőbb, ez jellemzően a 10 fő alatti vállalkozásokat jelenti (Kőszeg Város Klímastratégiája, 2020-2030 kitekintéssel 2050-ig). Az aktív pihenés feltételeit megteremtő kedvező viszonyok pozitív irányba befolyásolják a térség gazdasági lehetőségeit, így nyújtva letelepedési lehetőséget. A térség társadalmát tekintve folyamatos növekedés tapasztalható, ami például a kőszegi lakónépesség és lakásállomány számával igazolható (ld. 1.táblázat)

1. táblázat: Kőszeg lakónépességének és lakásállományának alakulása 2014-2018 között (fő,db)

Időszak (év)	Lakónépesség (fő)	Lakásállomány (db)
2014.	11702	4943
2015.	11730	4957
2016.	11747	5009
2017.	11805	5009
2018	11865	5015

Forrás: Saját szerkesztés KSH adatok alapján, 2022

A kőszegi járás turisztikai jellemzőit tekintve alkalmas arra, hogy vonzó célpontként jelenjen meg mind a belföldi, mind a külföldi turisták körében. Kőszeg külön is kiemelendő célpont, amely, mint egy ékszerdoboz jelenik meg a térségben. Történelme, nevezetességei, természeti kincsei teszik egyedülállóvá. A város rengeteg programot kínál az idelátogatóknak. Ahogy azt a város honlapján olvashatjuk, Kőszeghegyalja gyönyörű túrákat kínál lovasoknak. A kőszegi járás tehát leginkább az aktív pihenést kedvelő turisták körében népszerű, azonban a passzív pihenést előnyben részesítők is megtalálják a kedvükre való elfoglaltságokat. Az egész járásra jellemző túraútvonalai jelentős vonzerőt kínál a turisták számára. Ökoturizmusa kiemelkedő értékekkel bír. Éppen ebből indultam ki szakdolgozatom témájának megválasztásával, hiszen a lovas turizmust könnyen össze lehet egyeztetni a természet közeli turizmussal. A térségben a fejlesztések folyamatosan zajlanak úgy mint, közlekedésfejlesztés, környezettudatosságra nevelés, csapadékvíz-elvezetés fejlesztése, különböző szolgáltatások minőségének javítása, energetikai

korszerűsítés. Kőszeg városának vezető szerepe nem elhanyagolható, azonban hiányzik a település életéből a folytonosság, amely abból adódik, hogy nem kímélték a történelem adta viszontagságok. Természeti és környezeti adottságai miatt kiemelten kezelendő területként számon tartott térség. Külön kiemelendő az Írott-kő Natúrpark, amely 15 települést foglal magában. Ezen területen az osztrákokkal szoros együttműködés tapasztalható. Egyedi tájértékei is különlegessé varázsolják, hiszen 19 db egyedi tájérték található Kőszegen úgy, mint épületek, szakrális építmények, erdő- és vadgazdálkodási tájértékek. A városvezetés célja, hogy erős identitású, népességmegtartó település domináljon (Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia, 2016). Kőszeg jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 18 kilométeres gyorsforgalmi út épülhet ki Szombathely és Kőszeg között. A projekt célját tekintve a települések tehermentesítése az elsődleges, illetve nem utolsó sorban a nemzetközi útkapcsolatok fejlesztése is (Kalácska-Nagy, 2022). Egyik, ha nem a legvonzóbb turisztikai célpontja a térségnek, az Írott-kő Natúrpark. Az Írott-kő Natúrparkért Egyesület által létrehozott, 2013-ban elindult gondolatmenet alapján, egy olyan komplex vidékfejlesztési program került kidolgozásra, amely hosszútávon alapozhatja meg a térség turisztikai attrakcióinak életét. Maga a vízió egy olyan térséget hivatott létrehozni, amely nyitott, öngondoskodó és fenntartható. Ez a 3 célkitűzés hosszútávú megvalósítását tűzte ki célul az Egyesület a program megalkotásával. A nyitott térség azt a célt szolgálja, hogy együttműködés jöhessen létre a térségben. Ez a folyamatos kapcsolatépítéssel kell, hogy fennmaradjon. Közös projekttel is megvalósítható együttműködés kialakítása, az erők egyesítése is hozzájárulhat ezen célhoz. Másik aspektus a szabad információáramlás jelenléte, a határok leküzdése. Az öngondoskodó térség tekintetében a helyben megtermelt javak fogalma játszik döntő szerepet. A helyi termékek népszerűsítése nagyban hozzájárulhat a jövedelmező gazdálkodáshoz. A fenntartható térség azt az uniós célt szolgálja, melyben olyan gazdaság kialakítását hivatott létrehozni, amely hosszútávon teszi lehetővé a jövedelmező gazdálkodást (Írott-kő Natúrparkért Egyesület, Írott-kő Program, 2014).

3.3. A primer kutatás eredményei

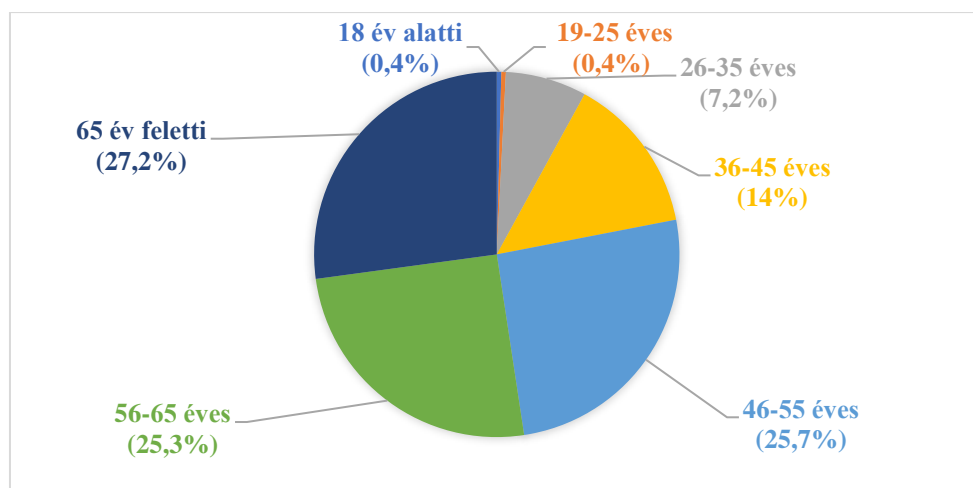
A kérdőív kérdéseinek megalkotása során 2 vizsgált terület került kiemelt pozícióba. Nevezetesen a kitöltők utazási szokásai, igazítva a kőszegi járáshoz, illetve a kitöltők lovas szolgáltatásokhoz kötődő tapasztalatai, élményei. A kőszegi járás jelentőségét mindkét kérdéskörben érdemes volt kutatás tárgyává tenni, hiszen egyedülálló természeti kincsei miatt páratlan lehetőségekkel rendelkező térségről van szó. A kutatás alapján ez igazolást is nyert, hiszen a kitöltők jelentős

arányban ismerik és már jártak is a kőszegi járás valamely településén. Ezt összekapcsolandó a lovas turizmussal egy igen prosperáló területet kaphatunk.

A kitöltők személyéhez kapcsolódó kérdések

Kérdőívemet 265 fő töltötte ki. Igyekeztem országos szinten megkérdezni az embereket, ami véleményem szerint kielégítően sikerült is. A kitöltők nem szerinti megoszlása a nők javára dőlt el, így 41,4%- a kitöltőknek férfi, míg 58,6%-a női kitöltőkből állt. A korcsoport megoszlása (ld. 3. ábra) kiegyenlített képet mutat, azonban a 18 év alattiak, illetve a 19-25 év közöttiek nehezen voltak megszólíthatóak. A 36 év feletti korcsoport megoszlások mindegyike megközelítőleg a 25%-ot hozta.

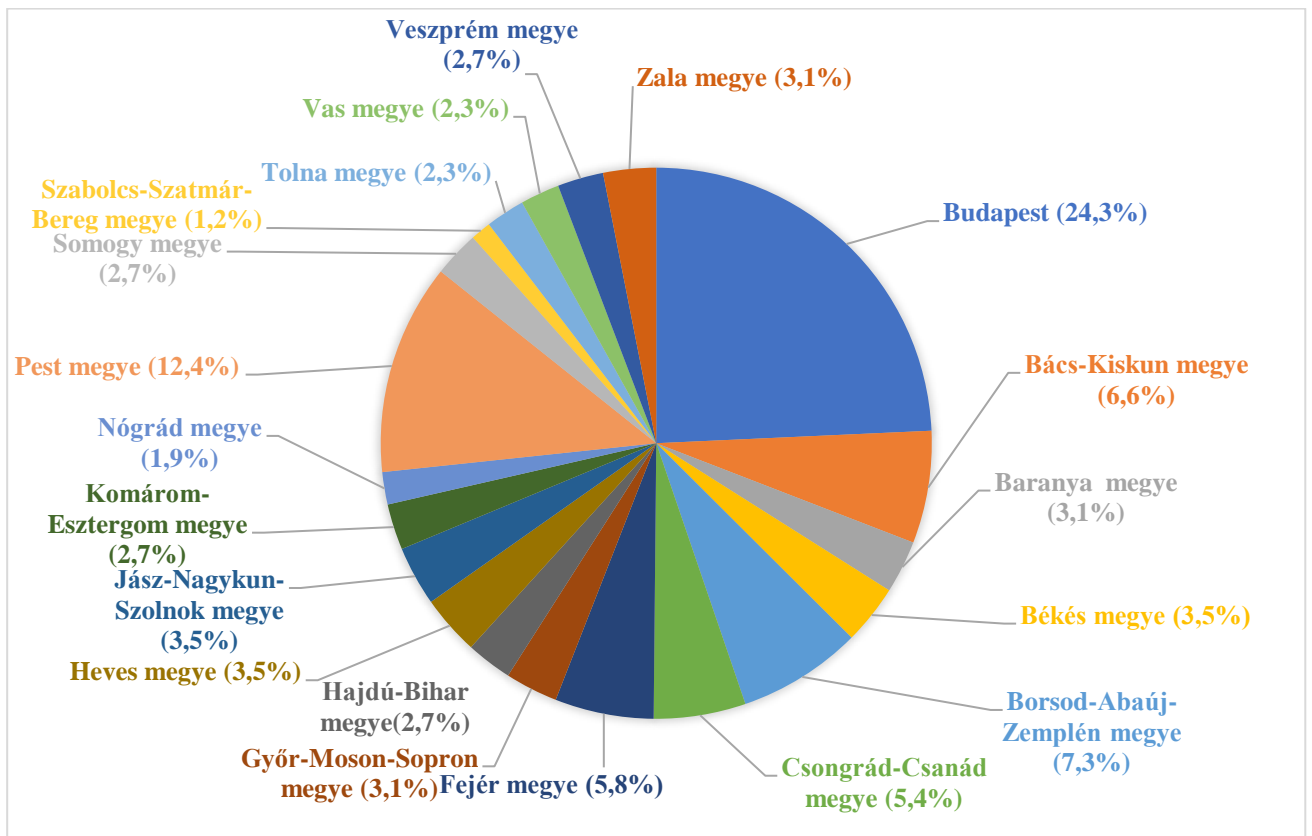
3. ábra: Kitöltők korcsoport szerinti megoszlása (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A lakhely szerinti megoszlás (ld. 4. ábra) Budapest fele döntötte el az arányokat (24,3%- 63 fő), második helyen Pest megye (12,4%-32 fő) áll. A legkevesebb kitöltő, vagyis 3 fő, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkezett.

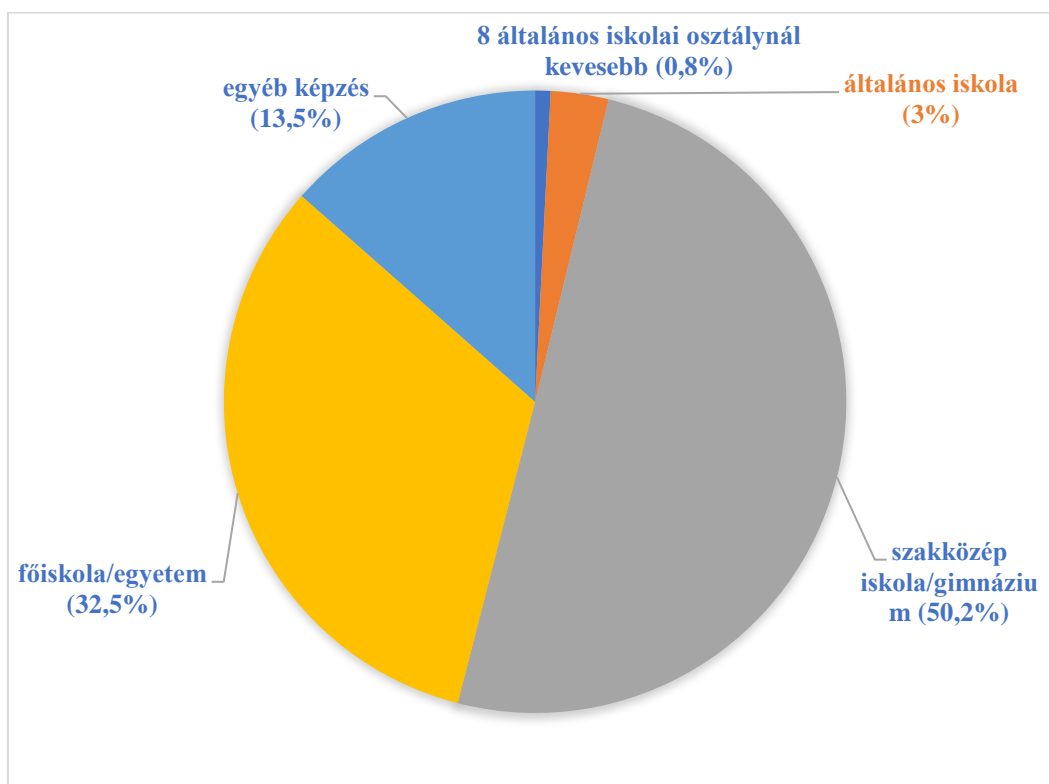
4. ábra: Kitöltők lakóhely szerinti megoszlása (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A kitöltők 50,2%-a vagyis 133 fő vallott úgy, hogy a legmagasabb iskolai végzettsége szakközépiskola vagy gimnázium. Azonban a főiskolát, egyetemet végzettek száma sem elhanyagolható 32,5%, azaz 86 fő (ld. 5. ábra).

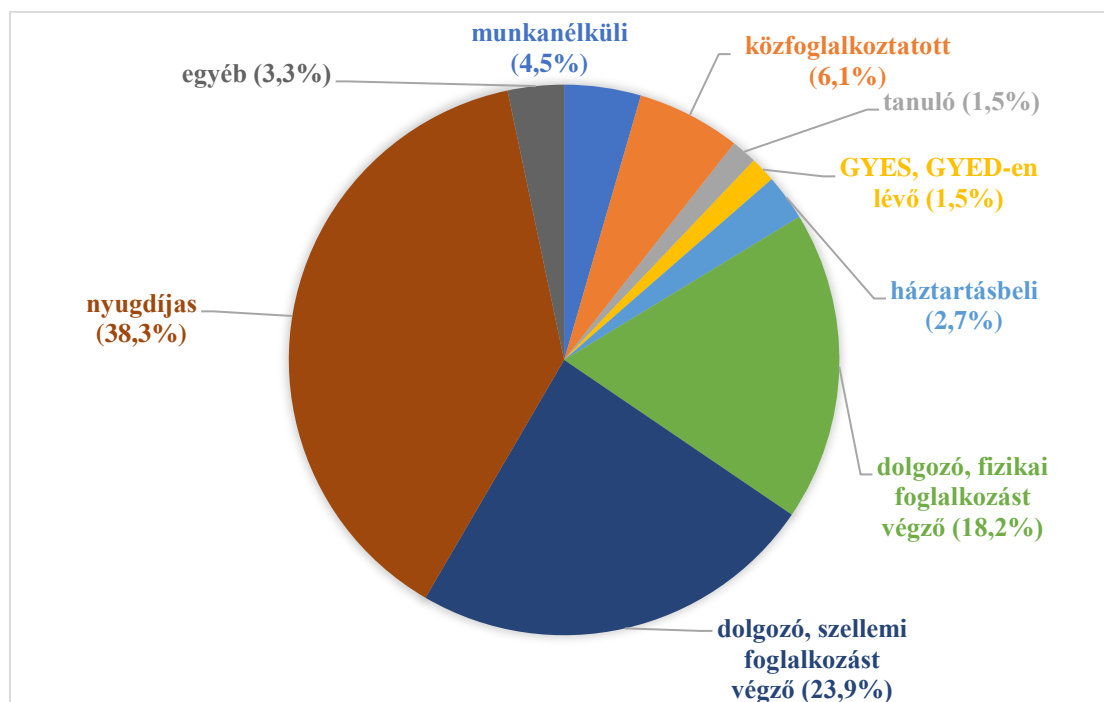
5. ábra: Kitöltők legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A nyugdíjas kitöltők 38,3%, 101 fő létszámmal képviselték magukat, míg a munkavállalók, 23,9%-a, 63 fő szellemi foglalkozást végez, míg a fizikai foglalkozást 48 fő, vagyis 18,2 % jelölte meg (ld. 6. ábra)

6. ábra: Kitöltők foglalkozás szerinti megoszlása (%)

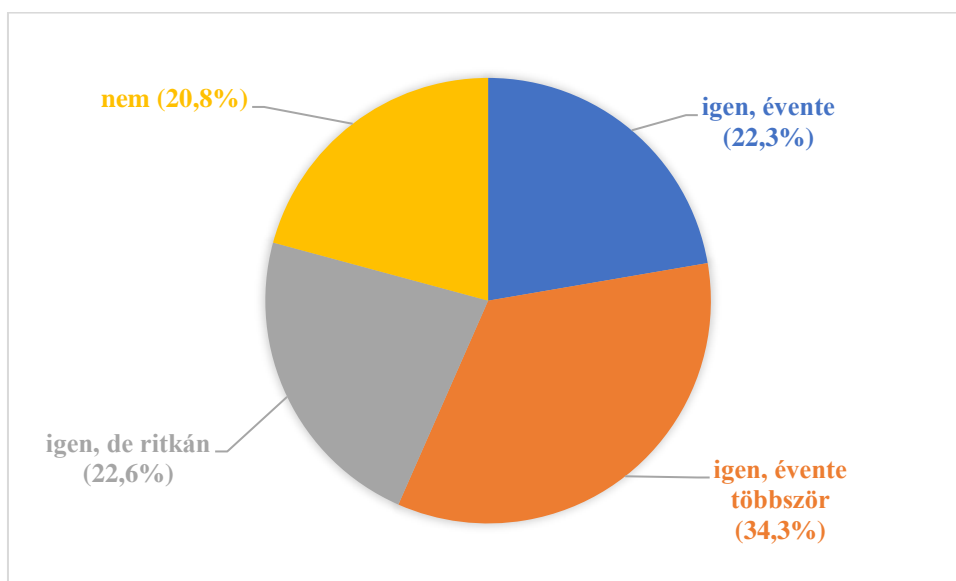

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Utazási szokások

A kitöltők utazási szokásait (ld. 7. ábra) tekintve pozitív képet kaptam, mert a résztvevők nagy arányban, ha nem is rendszeresen, de utazik. Ez a számokat tekintve az igen, évente többször kategóriát megjelölők 34,3%, vagyis 91 fő képviselte, az igen, évente kategóriát 22,3%, azaz 59 fő, míg az igen, de ritkán 60 fő, 22,6% jelölte meg. Összesítve a kitöltők 79,2%-a utazik, csupán 20,8%-a a kitöltőknek jelölte meg a nem kategóriát.

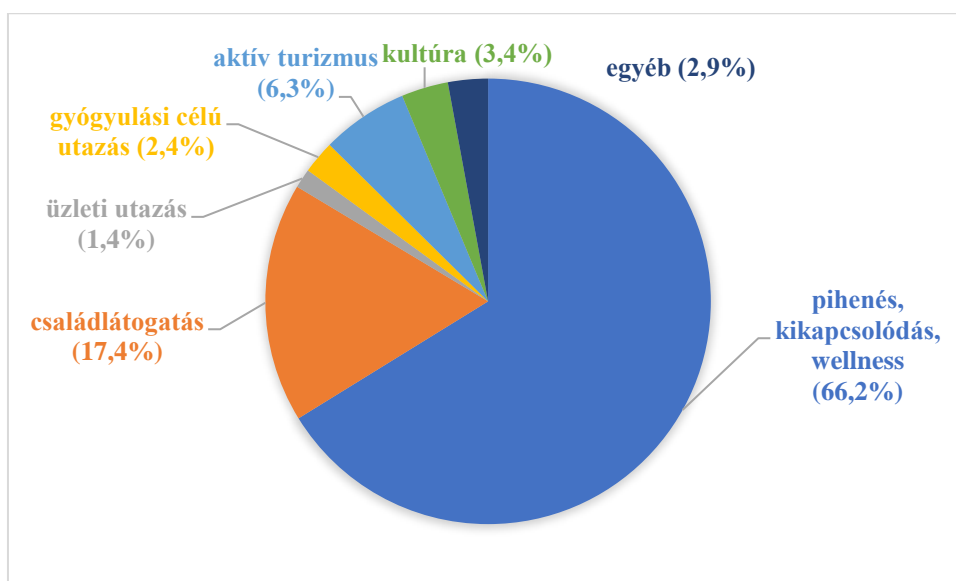
7. ábra: Kitöltők utazási szokásainak megoszlása (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Az utazási célok (ld. 8. ábra) tekintetében nagyon színes kép mutatkozik, azonban a magasan vezet a pihenés, kikapcsolódás, wellness kategóriája, amelyet 137 fő, 66,2% jelölt meg. A családlátogatás a második helyen végzett, 17,4%, 36 fővel. Ennél a kérdésnél a legjellemzőbb választ kértem megjelölni.

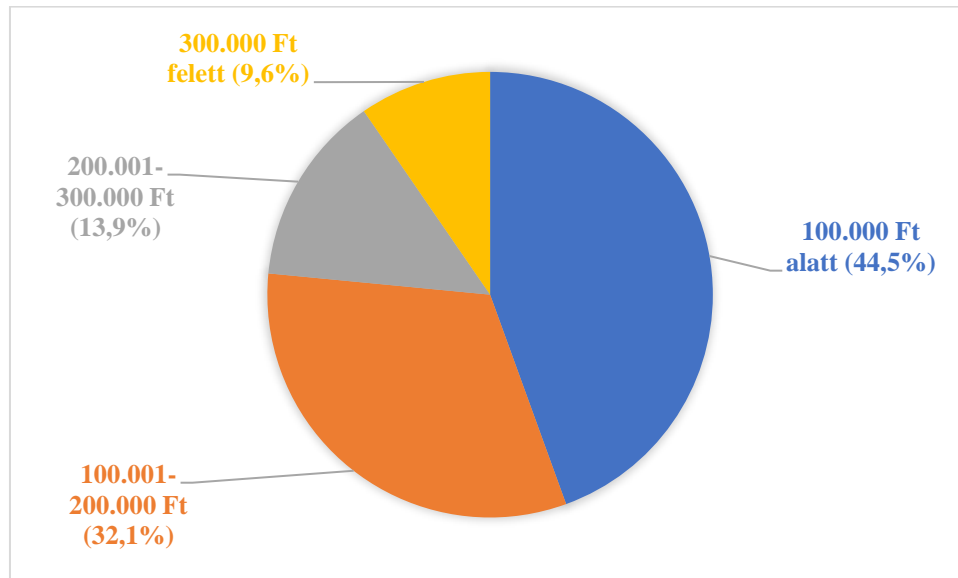
8. ábra: Kitöltők utazási céljainak megoszlása (%)

*Megjegyzés: Több válasz volt megadható
Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022*

A következő kérdésem a kitöltők utazásra szánt költségkeretére vonatkozott (ld. 9. ábra). A kitöltők 44,5%-a, azaz 93 fő vallotta, hogy 100.000 Ft alatti összeget költ utazásra. A 300.000 Ft feletti összeget 20 fő jelölte meg.

9. ábra: Kitöltők utazásra szánt keretösszege Ft/főben megadva (%)

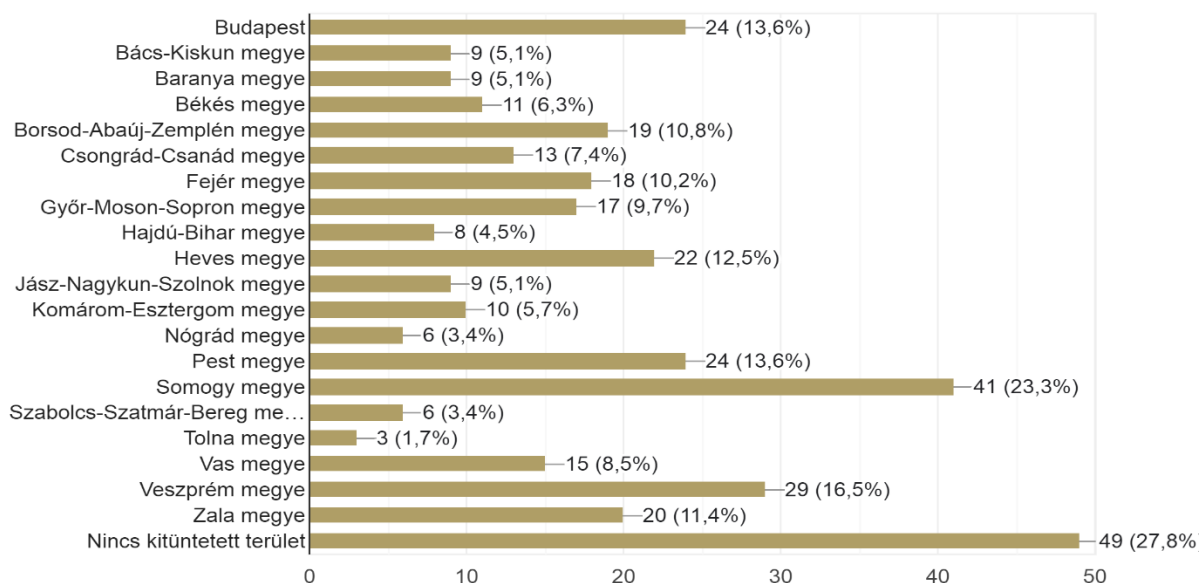

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A covid járvány erőteljesen befolyásolta az utazási szokásokat. A covid járvány gyakorlatilag megfeleztte a külföldi utazásokat, ez azt jelenti a számok tükrében, hogy a covid járvány előtt 58 fő, vagyis 28,1% jelölte meg az inkább külföldre utazók kategóriát, addig ez az arány a covid ideje alatt 12%-ra csökkent, ami 24 főt jelentett. A járványt követően ez az arány visszarendeződött és a covid járvány előtti szintre emelkedett.

Ezt követően a kitöltők úticéljainak hely szerinti megoszlását igyekeztem feltérképezni (ld. 10. ábra). 176 válaszadó közül 27,8% vagyis 49 fő nem jelölt meg kitüntetett területet utazási során. Somogy megye vezető szerepet tölt be, hiszen a Balaton mindig is kiemelkedő célpontként jelent meg a turizmusban, ez az arány a Covid világjárvány alatti állapotot hivatott mutatni. Tulajdonképpen a számok a világjárvány előtt, illetve azt követően sem mutattak szignifikáns különbséget. A számunkra fontos Vas megyét 15 személy jelölte meg, amely 8,5%-ot ad.

10. ábra: Kitöltők utazási preferenciáinak megoszlása Budapestre és megyékre vetítve, Covid világjárvány alatt (%)

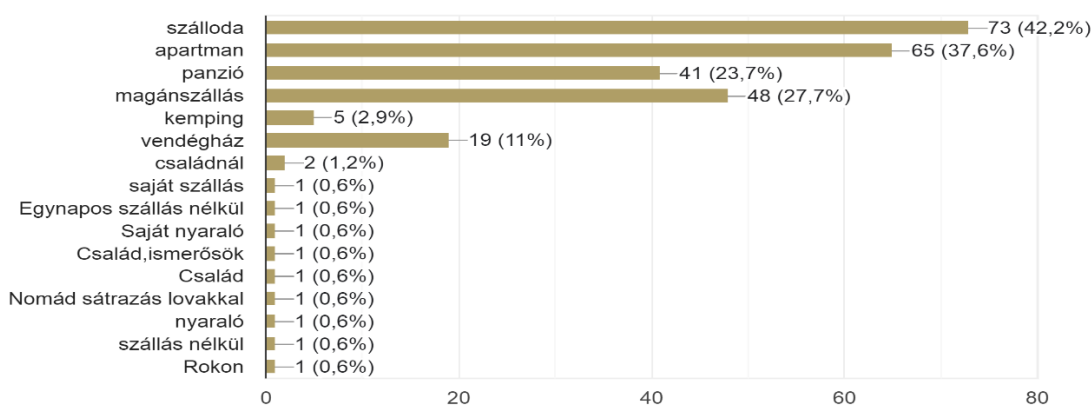

Megjegyzés: Több válasz volt megadható

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A kitöltők preferált szálláshelyeik megoszlása a következőképpen alakult (ld. 11. ábra). A 176 válaszadók közül jelentős válaszadó, vagyis 73 fő jelölte meg kiemelt szállás típusként a szálloda kategóriáját. A válaszadók abban a kérdésben, amelyben arról kellett dönteni, hogy passzív vagy aktív turizmust részesítik előnyben nem született radikális különbség, tehát 98 fő jelölte meg a passzív turizmust, mint előnyben részesített formát. 43,4% vagyis 75 fő jelölte meg az aktív turizmust, amely a lovas turisztika számára pozitív előrejelzés.

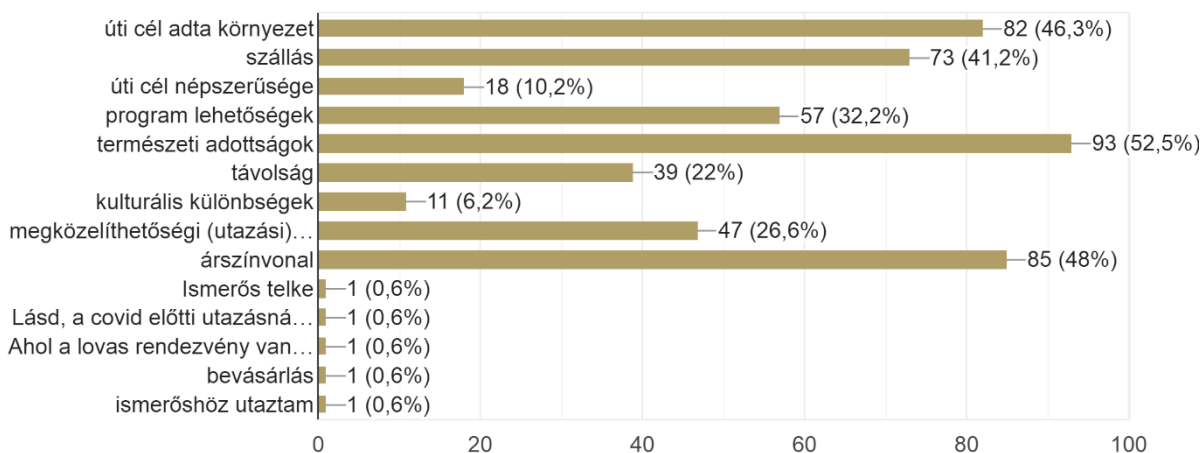
11. ábra: Kitöltők kiemelt szállás preferenciái (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Amennyiben arról kérdeztem a kitöltőket, hogy mely tényező befolyásolja az utazási cél kiválasztása során, akkor a legtöbben a természeti adottságok, az árszínvonal, az úti cél adta környezet jelent meg az első 3 helyen (ld. 12. ábra).

12. ábra: Kitöltők utazási céljának megválasztását befolyásoló tényezők (%)

Megjegyzés: 3 legjellemzőbbet kellett megjelölni

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

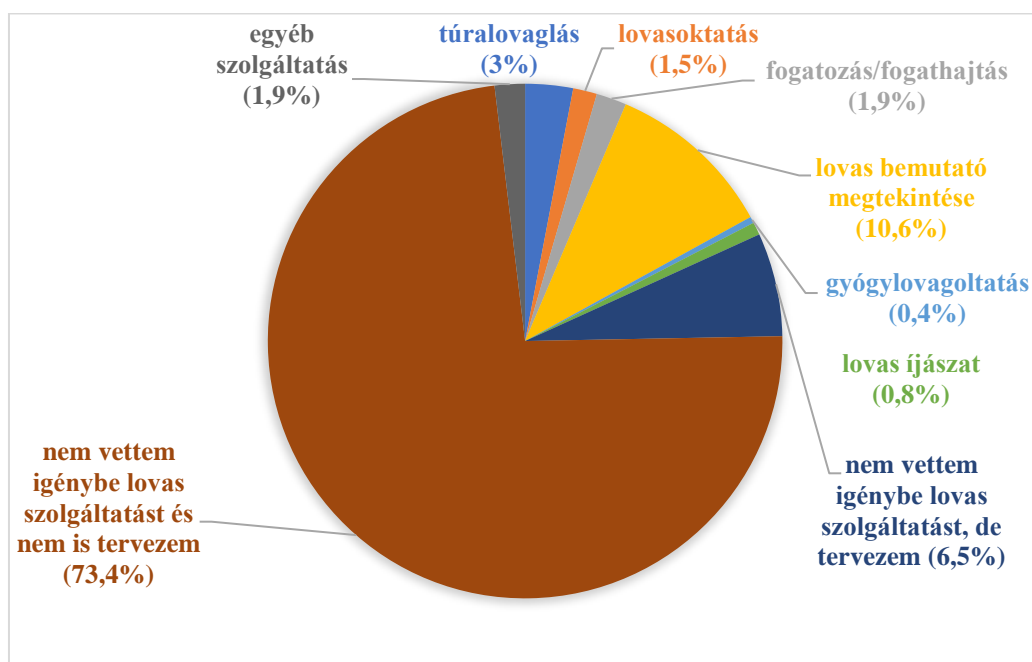
Lovaglással kapcsolatos kérdések

264 fő adott választ arra a kérdésre, hogy szokott-e lovagolni. Az eredmény szerint 89,8% vagyis 237 fő nem szokott lovagolni, míg 19 fő igen, szokott lovagolni, de ritkán és 8 fő, vagyis 3% vallotta úgy, hogy rendszeresen lovagol. Arra a szabad szavas kérdésre, hogy mi motiválná a több lovaglásra színes és változatos válaszok érkeztek. Többen jelölték meg az időhiányát, vagyis, ha több szabadidejük lenne, akkor az motiválóan hatna a lovaglási hajlandóságra. Második leggyakrabban megjelenő válasz az anyagi feltételek hiánya okozza a lovaglási kedv alacsony voltát, túl drágának tartják a válaszadók. Azon válaszadók, akik a lovaglásra nemmel válaszoltak, jellemzően úgy nyilatkoztak, hogy semmi sem motiválná őket a lovaglás elkezdésére, illetve második helyen jellemzően az adott személy egészségügyi állapota jelent meg.

Lovas turisztikai szolgáltatásokkal kapcsolatos kérdések

A legfontosabb kérdés, amely arról szól, hogy vett-e már igénybe lovas turisztikai szolgáltatást (ld. 13. ábra) a válaszadók 73,4%-a nemmel válaszolt. Azok közül, akik már igénybe vettek, jellemzően a lovas bemutatókat jelölték meg, ők 10,6%, 28 fővel képviselték magukat.

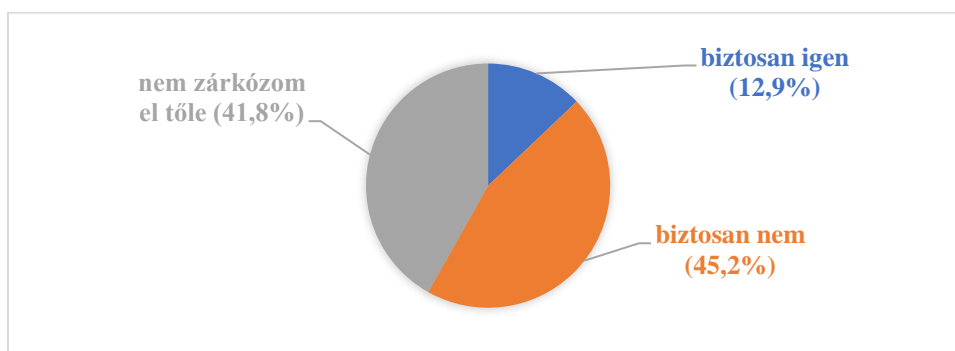
13.ábra: Kitöltők lovas turisztikai élményei az egyes szolgáltatásokra vetítve (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Arra a kérdésre biztató válaszokat adtak a megkérdezettek, hogy igénybe vennének e lovas turisztikai szolgáltatást, amennyiben olyan településen vagy környékén szállna meg, ahol erre lehetősége lenne (ld. 14. ábra). 41,8% és 12,9% azaz, 54,7%, 144 fő jelenik meg potenciális lovas turisztikai szolgáltatást igénybe vevőként. 45,2%, 119 főt biztosan nem kíván lovas turisztikai szolgáltatásban részt venni.

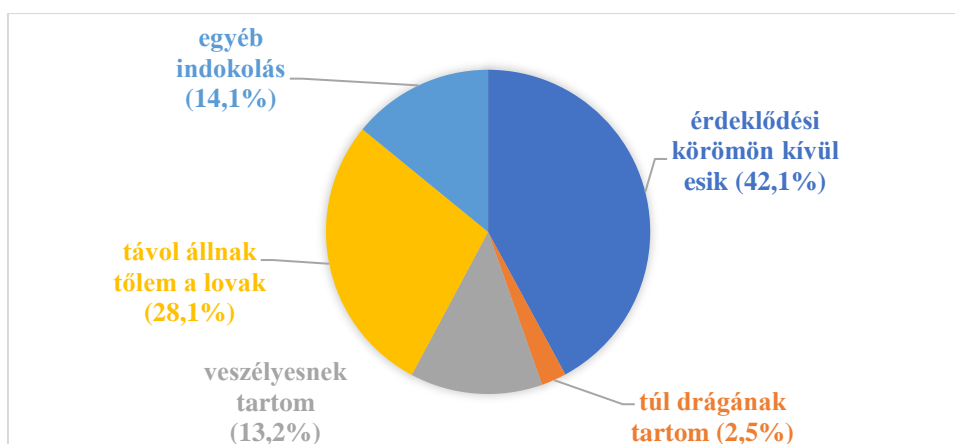
14. ábra: Kitöltők lovas turisztikai szolgáltatások igénybevétele iránti hajlandósága (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Akik nem kívánnak igénybe venni ilyen jellegű szolgáltatást (ld. 15. ábra), ők elsősorban az érdeklődés hiányát jelölték meg, illetve, hogy távol állnak tőlük a lovak, veszélyesnek tartják őket.

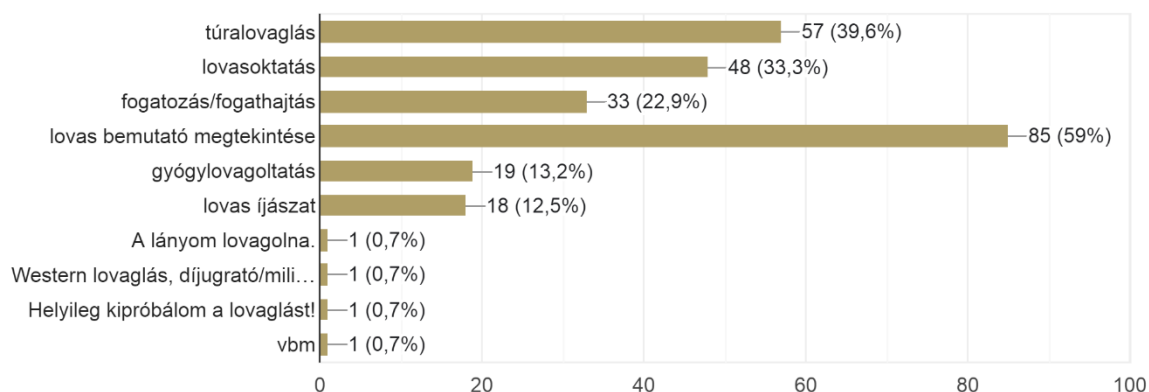
15. ábra: Kitöltők indokolása, akik nem vennének igénybe lovas turisztikai szolgáltatást (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Akik viszont érdeklődtek a szolgáltatások iránt, ők a következő 3 legjellemzőbbet jelölték meg: lovas bemutató, túralovaglás, lovasoktatás (ld. 16. ábra). A befolyásoló tényezők körében a szolgáltatások ára jelent meg első helyen, második helyen a színvonal, harmadik helyen az érdeklődési kör mutatkozott be. Számomra meglepő módon a patkós minősítés ismeretét 17,1%, 24 fő jelölte meg, itt személy szerint alacsonyabb megjelölésre számítottam.

16. ábra: Kitöltők lovas szolgáltatások iránti preferenciái (akik érdeklődnek a lovas turisztikai szolgáltatások iránt) (%)

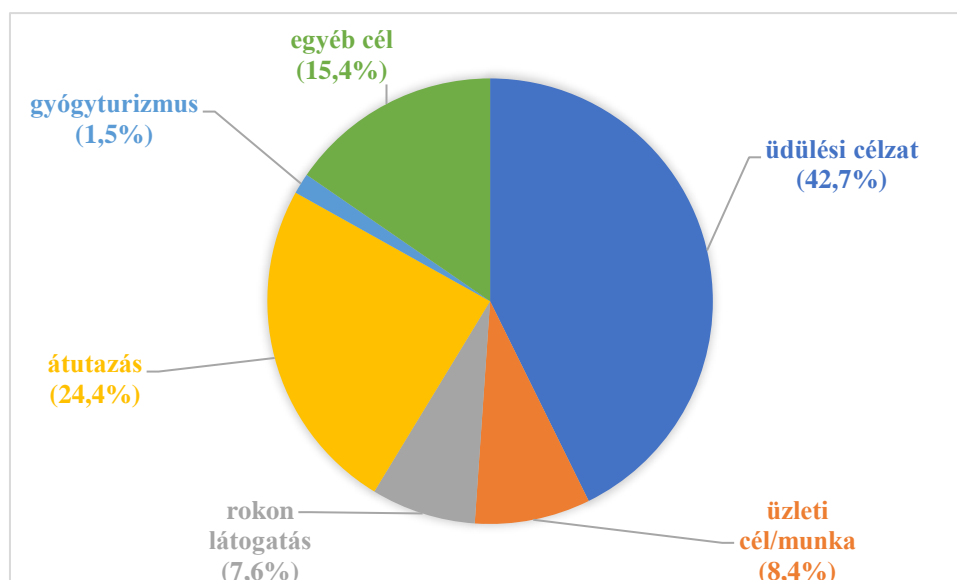
Megjegyzés: Több válasz megadható volt

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Köszegi járással kapcsolatos kérdések

Pozitív és biztató válasz érkezett arra a kérdésre, hogy járt-e már Kőszegen? A 265 kitöltő közül, több, mint a fele 136 fő válaszolt igennel. A látogatás céljai azonban igen sokszínűek voltak úgy, mint üdülési célzat, átutazás, üzleti cél, rokon látogatás (ld. 17. ábra).

17. ábra: Köszegi járást felkereső kitöltők utazási céljai (%)

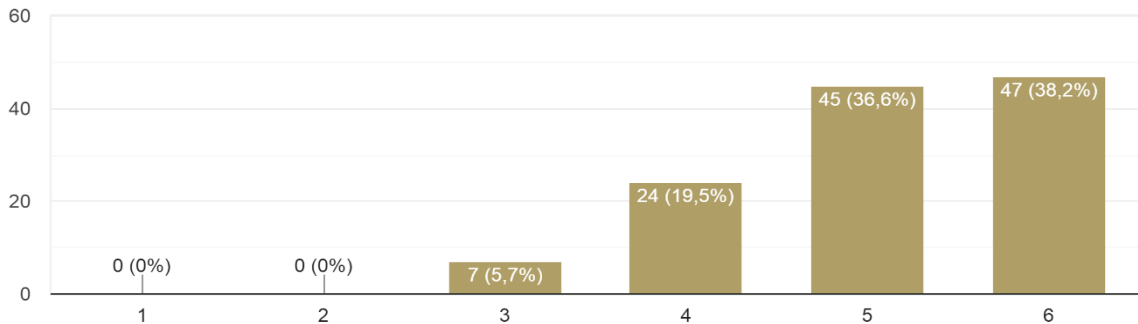

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A Kőszegen turisztikai szolgáltatást igénybe vevők közül 47 fő, 38,2% 1-6 terjedő skálán tökéletesen elégedett volt a szállások nyújtotta szolgáltatásokkal (ld. 18. ábra). Az 5 elégedettségi

pontszámot kiosztók is nagy arányban szerepeltek, vagy 36,6% 45 fő válaszolta úgy, hogy 1-6 terjedő skálán 5 pontszámmal értékelték.

18. ábra: Elégedettségi skála a kőszegi járás szállásaival kapcsolatosan (%)

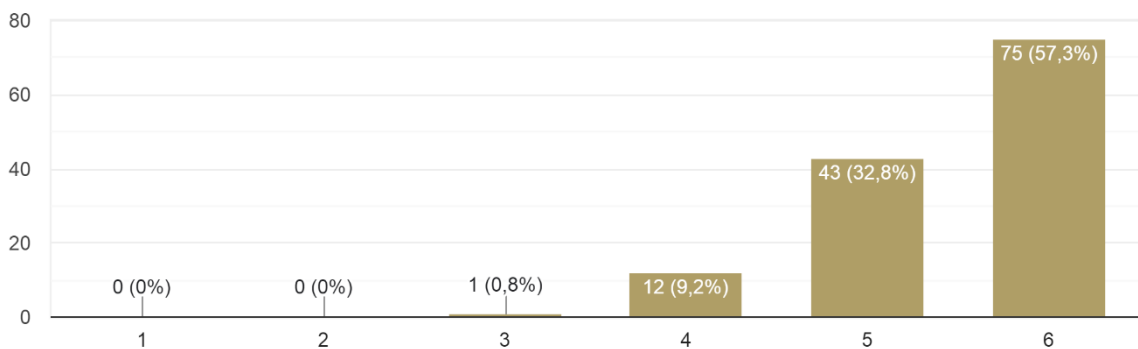

Megjegyzés: 1-6 skála, ahol az 1=teljesen elégedetlen, 6=teljesen elégedett

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A kőszegi járás adta környezet, még inkább elnyerte a válaszadók maximális tetszését, úgy mint, 75 fő, 57,3% adott erre a kérdésre maximális pontszámot. Az 5 pontszámmal értékelők is nagy számban jelentek meg, 43 fő személyében, vagyis 32,8%-kal (ld. 19. ábra).

19. ábra: Elégedettségi skála a kőszegi járás környezetével kapcsolatosan (%)

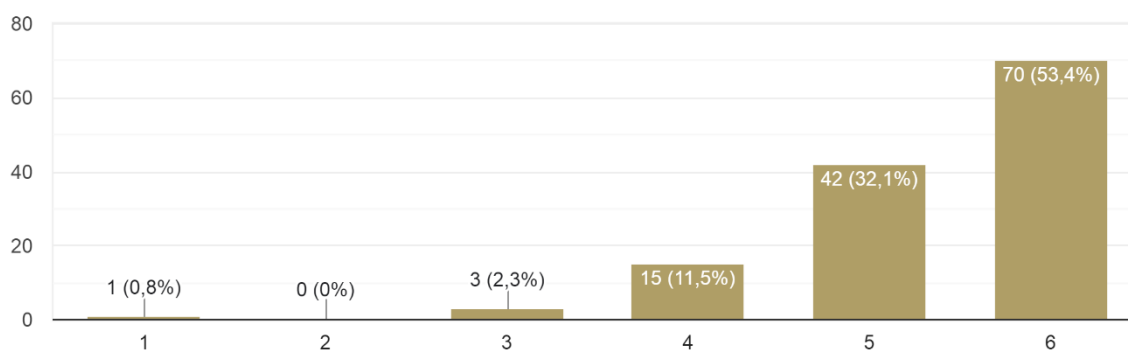

Megjegyzés: 1-6 skála, ahol az 1=teljesen elégedetlen, 6=teljesen elégedett

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

A járásban élő emberekkel kapcsolatosan is hasonló pozitív vélemény alakult ki az idelátogatókban, mint az a grafikonon is látszódik (ld. 20. ábra). 53,4%-a a kitöltőknek nyilatkozott úgy, hogy teljes mértékben elégedett a járásban élőkkel kapcsolatosan.

20. ábra: Elégedettségi skála a kőszegi járásban élőkkel kapcsolatban (%)

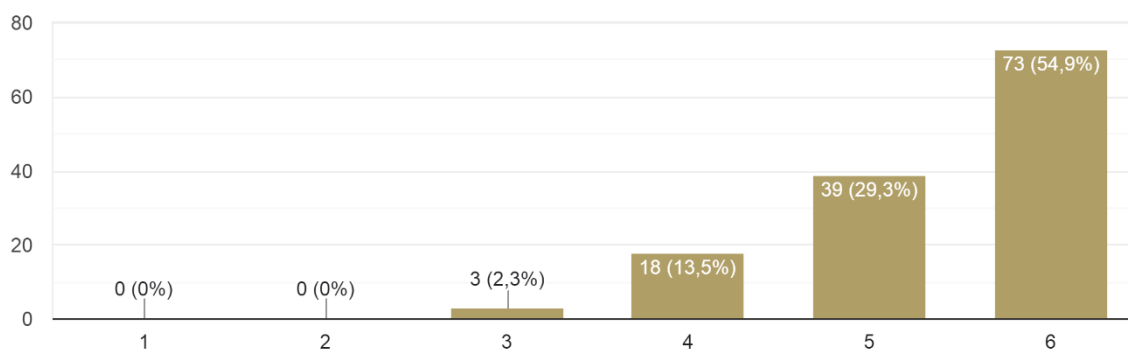

Megjegyzés: 1-6 skála, ahol az 1=teljesen elégedetlen, 6=teljesen elégedett

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Előremutató eredmény, hogy a nagy arányú elégedettségnek köszönhetően 73 fő, vagyis 54,9%-a a kitöltőknek teljes mértékben ajánlaná ismerőseinek a kőszegi járást. A második helyen szereplő pontszám is szépen megmutatkozott a maga 39 fő személyében (ld. 21. ábra.)

21. ábra: Kőszegi járás turisztikai látványosságainak ajánlása a kutatásban résztvevők véleménye alapján (%)

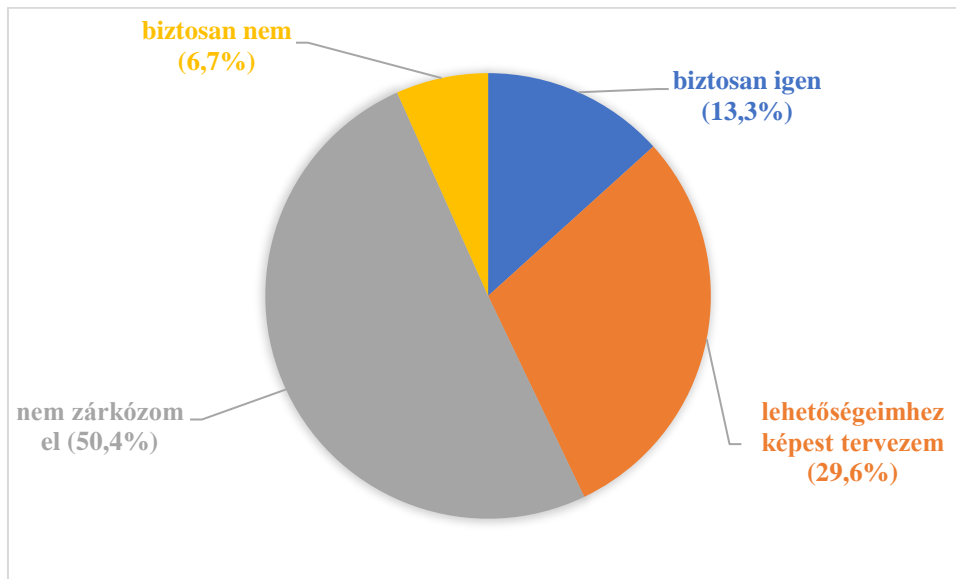

Megjegyzés: 1-6 skála, ahol az 1=teljesen elégedetlen, 6=teljesen elégedett

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Csupán 9 fő, 6,7% jelölte meg, hogy biztosan nem tervezi visszatérését a kőszegi járásba (ld. 22. ábra). Ami viszont pozitívum, hogy jelentős fölénnyel vannak azok a személyek, akik biztosan igen, nem zárkóznak el, illetve lehetőségeikhez képest tervezik a visszatérésüket a járás területére.

22. ábra: Kőszegi járásba való visszatérési hajlandósága a kutatásban résztvevők véleménye alapján (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Számomra, abban a nagyon érdekes kérdésben, hogy „Mi jut eszébe leginkább a kőszegi járásról?”, a következő szabad szavas válaszok születtek (ld.23. ábra). Legtöbben a kőszegi várat jelölték meg, a természeti adottságokat, úgy mint, hegyvidék, hét forrás túraútvonal, történelem, táj, gyalogtúrák, csodálatos természet, jó levegő, kedves emberek. Tulajdonképpen negatív válasz erre a kérdésre nem érkezett, a válaszadók mind pozitívumokat emeltek ki. A látogatás motivációjára már több negatív töltetű gondolat is érkezett, úgy mint, semmi sem motiválná a válaszadókat, nincs különösebb ilyen motiváló gondolat. Azonban többen is megemléstették a pénzt, a jó ajánlat lehetőségét, amely motiválóan hatna a járás meglátogatására.

23. ábra: Kiegészítő szabad szavas válaszai arra a kérdésre, hogy mi jut eszébe a kőszegi járásról?

kőszegi vár, hegyvidék, hét forrás útvonal, történelem, Írottka Natúrpark, táj, barátságos emberek, túraösvény, jó levegő, Jurisics, csodálatos természet, osztrák határ közelsége, kellemes séták, bizalom, hegyek, csodálatos, szép vidék

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2022

Utolsó kérdésként a turisztikai lehetőségekről való tájékozódást kérdeztem meg a kitöltőktől. 131 fő jelölte meg az internetet, mint forrást. Család és barátok, mint forrás is kiemelkedő szerepet kap a tájékozódásban. A közösségi média sem szerepelt rossz helyen.

A mélyinterjúk eredményei

3 interjú alanyom volt a mélyinterjúk során. Külön-külön szeretném bemutatni az interjúzás során kialakult eredményeket.

Epres Lovasudvar

Első interjú alanyom, lovasoktatóként végez lovas tevékenységet, hobbi lovasokat tanít. Tevékenységét, lovas szolgáltatások nyújtásával rövid ideje foglalkozik, 1 éve kezdte meg a folyamatos tevékenységét. Motivációja a lovas világba gyerekkori élmények vezették, így sodródott bele a lovas világba, amely annyira magával ragadta, hogy végül arra az elhatározásra jutott, hogy megpróbál pénzkereseti lehetőséget is kialakítani belőle. Lovas szolgáltatásai tekintetében lovasoktatással, mozgásfejlesztéssel és beszédmegindítással foglalkozik. Mottója, hogy a gyerekek fejlődését nagyban befolyásolhatja a lovakkal való bánásmód és megismerkedés lehetősége. Ő maga nem folytat lovas turisztikai tevékenységet, ez annak köszönhető, hogy meg nagyon új szereplője a piacnak és nincs is tisztában a lovas turisztikai trendekkel. Közepesen felszerelt lovardában végzi a tevékenységét, karámok, boxok, lovas pályák állnak rendelkezésre, gépekkel. A jelenlegi magyar lovas helyzetet úgy értékelte, hogy van még hova fejlődni, de lát fejlődési lehetőségeket. Reményei szerint a ló nemsokára nemcsak „eszközként” jelenik meg a lovas szolgáltatások körében, hanem igazi társként. Tevékenységének helyszíne Cák, itt az ő meglátása szerint nincsen számottevő lovas turizmus. Azonban a térség turizmusáról alkotott véleménye szerint a határ közelsége vonzóvá teszi a környéket, amelyek igazán nincsenek kiaknázva, lehetne hova fejlődni. Legnépszerűbb szolgáltatásának a lovasoktatást jelölte meg. A lovas sportok népszerűsítését abban látta interjú alanyom, hogy vezessük be az embereket a kulisszák mögé is és igyekezzünk, úgy alakítani a szolgáltatásokat, hogy ne csak a gazdagok sportja lehessen. A hazai lovas stratégiát nem ismeri, de a hazai támogatási lehetőségekkel tisztában van, hiszen férje pályázatíróként tevékenykedik. Szerinte van együttműködés a térség lovasai között, de itt is van még hova fejlődni.

Dobrádi Lovasiskola

Második interjú alanyom, Dobrádi Dorottya, aki édesapja lovasiskolája nevében válaszolt a kérdéseimre: edzőként és versenyzőként tevékenykedik a térségben, Bozsok településen,

mindezen tevékenységeit 40 éve folytatja, amelyet 4 éves korában kezdett el. Ezen 40 év alatt rengeteg lovas szolgáltatással bővült a kínálata, úgy mint, táboroztatás, futószáras oktatás, karámban osztály lovaglás, tereplovaglás, napos lovastúrák, sétakocsiztatás, belovaglás, fogatba tanítás, átlovaglás, versenyre felkészítés, lókiképzés, bértartás, esküvői rendezvények, lovas bemutatók, lovasversenyek megrendezése, ebből kifolyólag lovas turisztikai tevékenységet folytat, de ami számomra meglepő volt még sincsen tisztába a lovas turisztikai trendekkel. Lovas egysége 22 boxos istállóból, karám rendszerekből, 4 pályából, kis fedelesből áll. A mai magyar lovas helyzetet egy megragadt szinten létezőnek tartja, nincsen se több se kevesebb lovas jelenleg az ő egységükben. Azonban maga a lovassport kezd átcsapni az úri sport kategóriájába, egyre drágább volta miatt. A turizmus népszerűségét az Alpok és a határ közelsége miatt népszerűnek tartja, ebben az esetben a tereplovaglást, sétakocsizást emelte ki az interjú alanyom. A lovas ágazat népszerűbbé tételét az árak barátságosabbá tételében látja, az infrastruktúra fejlesztésével. A hazai pályázati lehetőségekkel nincs tisztában. Ami számomra megdöbbentő volt, hogy interjú alanyaim egyike sem ismeri a hazai hatályban lévő jogszabályokat és tulajdonképpen nem is érdekli őket. A környékükön vannak további lovas turisztikai szolgáltatást nyújtó egységek, közel sem folytatnak olyan komplex tevékenységet, mint második alanyom, azonban az együttműködés fellelhető.

Csík Andor

Harmadik alanyom egészen más szemszögből figyeli a térség lovas helyzetét. Ő, mint fogyasztó, bértartó, lópartóként van jelen a piacon. Akadémista lókiképzést folytat, nemcsak itt, Kőszegen, hanem Kajászón is. 10 éve aktív szereplője a lovazásnak, amelyhez a művészeti világ vezette át. Némi szolgáltatói tevékenységet is végez, mert az akadémista módszer nem túl ismert világába igyekszik bevezetni az embereket. Lovas turisztikai tevékenységet fogyasztói oldalról folytat, amely azt jelenti, hogy tereplovaglásokon vesz részt. A lovas turisztikai trendek tekintetében negatív véleménnyel van, nincsenek jól kiképzett lovak. Bértartásban tartja a saját lovát az Evangélikus TEKI Iskola tangazdaságában, ahol is lovas trénerként és lókiképzőként is tevékenykedik. Illetve kijár a környék lovasaihoz is lókiképzőként is. A hazai lovas helyzetről negatív véleménnyel van, amely abból fakad, hogy kevés a saját tulajdonú ló, amely jól képzett lenne. A térséget gazdag természeti adottságokkal rendelkezőnek írta le, erdők, mezők, legelők, szántók változatos élővilága jellemzi, de ezek magántulajdonú létük folytán nehezen alkalmasak a turisztikai tevékenységek folytatására. Elzárt túraútvonalak a jellemzőek. A lovas ágazat népszerűsítését a színvonal emelésében látná, szintén így gondolja a fogyasztás ösztönzésével kapcsolatban. A hazai lovas stratégiával tisztában van, de úgy gondolja, hogy nem a megfelelő szakemberek kezében van az irányítás. A helyi lovas közösségben nem lát együttműködést.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Következtetéseimet és javaslataimat keresleti és kínálati oldalra bontva szeretném kifejtteni, bemutatni.

Keresleti oldal

A keresleti oldal tekintetében azon csoportokat érdemes megcélozni, akik vagy rendszeresen utaznak, vagy legalább évente, ez az arány 77,7%, amely 210 főt tesz ki. Nagyon biztató számú utazóközönséggel lehet számolni. Akik viszont ténylegesen potenciális lovas turisztikai résztvevőt takar, az 6,3%-os arányt jelent, akik utazási céljuknak az aktív turizmust jelölték meg. Mint az köztudott a lovaglás, lovas turisztika nem a legolcsóbb turisztikai szolgáltatások közé sorolandó szolgáltatások egyike. Így összesítve a kérdőívben résztvevők nagy többsége 100.000 Ft alatt költ utazásra egy évben. 300.000 Ft fölött csupán 9,6% jelenik meg. Tehát a lovas turisztikai szolgáltatások árának megállapítása során figyelembe kell venni ezen adatokat, amely figyelembe vételével meg lehet célozni azt a szolgáltatói árat, amellyel nagyobb vonzerőt lehet kialakítani a lovas turisztikában. Ezt azért is emelem ki, mert a kérdőívet kitöltők jelentős többsége a szabad szavas kérdésnél, miszerint mivel lenne ösztönözhető a lovaglás iránt, azt emelte ki, hogy számára nem megfizethetők ezen szolgáltatások. A szolgáltatóknak igyekezniük kell a keresleti oldal pénztárcájához igazítani szolgáltatásaik árszínvonalát. A lovas turisztikai szolgáltatások iránt érdeklődést mutató kitöltők 6,5% arányban vettek részt a kutatásban. A teljesen elzárkózók 73,4%-os részvétele bizakodásra adhat okot, hiszen ez azt jelenti, hogy a további 26,6% már részt is vett vagy tervezi részvételét lovas turisztikai szolgáltatásban. Hasonlóan biztató képet mutat azon kérdésre adott válasz, hogy ha az adott személy olyan településen szállna meg, amely kínál ilyen szolgáltatást, akkor nem zárkózna el vagy biztosan igénybe venné. Tulajdonképpen a teljesen zárkózott hozzáállást tanúsító utazó közönség az érdektelenséget jelölte meg indokként. Ezt az érdektelenséget (érdeklődési körén kívül esik, távol áll tőle, veszélyesnek tartja) lehetséges lenne kompenzálni információk átadásával. Erre példának hoznám fel a Nemzeti Vágta nyújtotta sikeres programsorozatot, amely arra is alkalmas lett, hogy a külföldi turistáknak is vonzerőt kínáljon. Így elengedhetetlen, hogy a lovas marketing fejlesztését ne támogassuk meg jelentős finanszírozási eszközökkel, amelyből bővebb tájékoztatást nyerhetnek az amúgy lovas világtól távol álló közönség. Érdemes a szolgáltatóknak betekintést engedni a munkájuk milyenségébe, működésébe, így kialakítani egyfajta vonzerőt. Ez leginkább a passzív résztvevők, vagyis például a bemutatók nézőközönségének nyújthat plusz élményt, amellyel közelebb kerülhetnek a lovas világhoz.

Ahogy azt már korábban említettem a legbefolyásolóbb tényező a szolgáltatás ára, éppen ezért érdemes ehhez is igazítani a kínált szolgáltatásokat, például első alkalom fél áron kínált alkalom, amellyel jó élménnyel távozó turistát eredményezvén további vonzerőt alakíthatunk ki. A második helyen kiemelt szolgáltatási színvonal is sarkalatos pontja kérdésnek. A keresleti oldal megköveteli a magas színvonalú szolgáltatások nyújtását, ez véleményem szerint annak is köszönhető, hogy a magasabb árak miatt el is várják azt. Így minél több jól felszerelt lovardára és magasan képzett szakemberekre van szüksége az ágazatnak. A kőszegi járás egyébként kedvező helyzetben van turisztikai szempontból. Rengeteg látnivalóval rendelkezik, mind természeti, mind épített művészet tekintetében. Az utazók körében igen népszerű, a megkérdezettek 51,3%-a már járt valamely településén. Az üdülési célzatú látogatás magasan vezetve végzett az első helyen és az elégedettség tekintetében sem szenved hiányt. Összességében pozitívan látom a keresleti oldal hozzáállását a lovas turisztikai szolgáltatásokhoz. Ez azonban kevésnek bizonyul, ha a kínálati oldal nem igazodik a kereslet igényeihez. A megfelelő marketing eszközök használatát elengedhetetlennek tartom. Minél több és minél igényesebb információ átadási lehetőséget kell alkalmazni annak érdekében, hogy a potenciális célközönség kedve megjöjjön a lovas turisztika iránt.

Kínálati oldal

A mélyinterjúim során kialakult tapasztalataim alapján azt szűrtem le, hogy a kínálati oldalnak még rengeteg fejlődési szinten kell keresztül mennie ahhoz, hogy látványos változások következhessenek be és minőségi szolgáltatásokat nyújthassanak. A térségben kevés a jól felszerelt lovas egység és a marketing adta lehetőségeket sem megfelelően alkalmazzák. Kevés, elenyésző az interneten, közösségi médiában fellelhető szolgáltató. Illetve azok, akik használják vagy fenn vannak a közösségi oldalakon, nehezen elérhetőek, gyakran nem válaszolnak a megkeresésre. Problémát látok továbbá abban is, hogy mind egymás iránt, mind a külsős megkeresések iránt nem működik az együttműködés. Személy szerint is rengeteg lovas szolgáltatót kerestem meg és csak néhányan akadtak, akik hajlandóak is voltak válaszolni a megkeresésre. Napjaikban óriási ereje van az online felületek adta lehetőségeknek, amelyeket minden szolgáltatónak ki kéne használnia, vagyis hasznosan kéne felhasználnia. Ezeket az oldalakat tartalommal kell feltölteni, napra késznek kell lenni. Ezen a területen is hiányosságokat találtam, nagy nehezen jutottam hozzá információkhoz, kevés a jól, igényesen hirdetett szolgáltató. Problémaként merült fel a szolgáltatóknál a jogszabályok nem túl széleskörű ismerete is. A megfelelően képzett szakemberek jelenléte is olyan sarkalatos pont, amely mellett nem lehet szó nélkül elmenni. Ebben a témakörben azt emelném ki, hogy a lovaglás, lovas sportok veszélyes

üzemi voltuk folytán egy olyan szolgáltatói terület, amely igencsak tartogat magában balesetveszélyes helyzeteket, így a megfelelő végzettséggel, képzettséggel rendelkező szakemberek jelenléte elengedhetetlen feltétele a biztonságos szolgáltatás nyújtásának. Itt is látok hiányosságokat a térségben, amely, ha nem is a járás „hibája”, hanem országos szintű hiányosságokat takar.

A felállított hipotézisek vizsgálata

A kutatás elején felállított hipotéziseket szeretném kifejteni az alábbiak szerint:

Lovas szolgáltatásokkal kapcsolatos hipotézisek:

- Egyre népszerűbb a hazai lovas turizmus és helye van a turisztikai térképen

Ezt a hipotézisemet fenntartom és igazolhatónak értékelem, hiszen arra a kérdésre, hogy igénybe venne-e e lovas turisztikai szolgáltatást, amennyiben olyan településen szállna meg, ahol erre lehetőség van, a válaszadók 12,9%-a biztosan igen választ adott és 41,8% a nem zárkozom el választ adta (ld. 14. ábra).

- A keresleti oldal növekedése tapasztalható

Maga a turisztika is kezd magához térni a Covid járványt követően, így arra a kérdésre, hogy szokott-e rendszeresen utazni az igen válaszok aránya van túlsúlyban (ld. 7.ábra.) Így ezt a hipotézisemet igazolhatónak tartom. Továbbá az utazás céljának megjelölt pihenés, kikapcsolódás, wellness is ezt erősíti meg (ld. 8. ábra)

- Egységesebb hazai lovas turisztikai irányzat kialakulása jellemző

Az egységes irányzat kialakulása hipotézisemet cáfolnom kell, mert a mélyinterjúk során nem tapasztaltam meg azt az összefogást és egységességet, amelyre számítottam. Nem látok együttműködést a térségben jelenlévő szereplők között. A mélyinterjú alanyaim is ebben erősítették meg.

- Lovas szolgáltatások színvonalának erősödése tapasztalható

Mindenképp erősödés tapasztalható a színvonal tekintetében, ha csak a jogszabályi környezetet emelem ki, akkor a jelenleg hatályos szabályozás megköveteli például a vizsgázott iskolalovak jelenlétét és a szakképzett, bizonyítvánnyal rendelkező oktatókat is. A fogyasztók egyre tudatosabban választanak a szolgáltatások közül. Ezt a hipotézist erősíti a Kincsem- Nemzeti Lovas Program megalkotása is.

Turisztikával kapcsolatos hipotézisek:

- Turisztikai szolgáltatásokra fordított összeg növekedése igazolható

Kérdőívemben megjelölt keretösszeg tekintetében a 300.000 Ft/fő feletti összeghatárt megjelölt 9,6%-os arányt elég erősnek éreztem ahhoz, hogy a minőségi turisztikai szolgáltatások iránti igény növekedését igazolhatónak látom. Továbbá ezt igazolja az is, hogy a 100.000 Ft/fő alatti keretösszeget csupán 44,5% jelölte meg (ld. 9. ábra).

- Igényesebb szolgáltatások iránti kereslet mutatható ki

E hipotézisnél is megjelölhető az előzőekben felvázolt keretösszegek aránya, de ide hoznám fel példának a szálláshely preferenciákat is, úgy mint, a válaszadók jelentős része, 42,2%-a jelölte meg a szállodát, mint preferált szállástípust (ld. 11. ábra).

- Covid utáni kedvezőbb állapot és ezen trend kiaknázása jellemző

A hazai turizmus a Covid járvány idején sem volt elhanyagolható területet a gazdaságnak, hiszen az utazóközönség inkább választotta belföldi, biztonságosabb lehetőségeket, mint a külföldi bizonytalan lehetőségeket. Ezt kihasználva látom igazoltnak, hogy a hazai turizmusban, azon belül is a lovas turizmust kiemelve, jelenlévő potenciák még tudnak tovább fejlődni. A turizmust igénybe vevők egyre tudatosabban választanak mind szállást, mind úticélt. Problémát a lovas turisztika területén a megszólitottságban látom. A kínálati oldal szereplői, vagyis a lovardák nehezen érik a közönségüket, hiszen aki nem lovas körökben mozog nehezebben juthat el a megfelelő lovas szolgáltatókhoz.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Szakedolgozatom témájának kiválasztásánál nagyban befolyásoló tényezőként szerepelt a lovas múltam, illetve jelenem és ezzel összefüggésben kerestem olyan területet, amelyben vannak kiaknázatlan lehetőségek és ahol a vidékfejlesztés eszközei hatékonyan alkalmazhatóak lehetnek. Így jutottam el a lovas turizmus által nyújtotta lehetőségekhez, amely hazánkban még nem ért el arra a szintre, amelyen lényegi sikereket lehetne elérni. A járás kiválasztása során pedig, a kőszegi járás iránt érzett szimpátiámmal ezt a potenciális lehetőséget kívántam ötvözni a lovas szolgáltatások nyújtotta lehetőségekkel. Teljes mértékben pozitívan álltam hozzá a kutatás megkezdése előtt a témához. Ehhez nagyban hozzájárult az a kormányzati törekvés, amely a lovas sportok iránt érződik napjainkban. Rengeteg kezdeményezés látott napvilágot, programok, pályázatok sokasága biztosíthatná a megfelelő irányba terelését az ágazatnak. A vidékfejlesztés célja a vidék felzárkóztatása, a leszakadás mérséklése, a vidéken élők életminőségének növelése, munkahelyteremtés. A lovas turizmus ehhez kapcsolva tökéletes eszköz lehet mindezen célok eléréséhez, mert komplexen tud hatni a vidéki életre, több szolgáltatással összekapcsolhatóan. Ezen pozitív gondolatok mentén indultam el a kérdőívem, illetve a mélyinterjúk irányába. A kérdőívek kielemezése során az eredmények azt tükrözték, amit vártam. Azok a számok köszöntek vissza, amelyek előzetesen kialakultak bennem. A lovas turizmus egyelőre szűkebb réteget tud megszólítani, de ennek legyőzésére vannak olyan eszközök, amelyek vonzóbbá tehetik. Azonban itt látom a legnagyobb problémát is a kőszegi járásban. A szolgáltatók nehezen érik el a célközönségüket, nem fektetnek kellő hangsúlyt a megfelelő marketing eszközök alkalmazására. A kérdőívem során észrevettem, hogy a fiatalabb korosztály nehezen mozgítható, nehezen „kérdőíveztethető”. Ebből arra is következtetek, hogy nem ez a korosztály, akit meg kell célozni, hanem a kutatásból azt szűrtem le, hogy a 35 feletti, munkavállaló korosztály a legfőbb célcsoport. A nyugdíjas réteg igen aktívan részt vett a kutatásban, ők sem elhanyagolható réteg, itt azonban a pénzügyi problémák felmerülése végett az árszínvonal jellemzően eltereli a lovas szolgáltatások igénybevételétől a fókuszot. Leginkább népszerű lovas szolgáltatás a bemutatók megtekintése, ez olyan szempontból is pozitívum, hogy felkeltheti a nézők érdeklődését a többi lovas szolgáltatás kipróbálása iránt. Összességében a keresleti oldal szereplőiben látom a hajlandóságot, nyitottságot a lovas turisztikai termékek felé. A kínálati, szolgáltatói oldallal már nem ennyire pozitív benyomásokat sikerült szerezniem. A megkereséseim folytán sokszor ütköztem falakba, nehezen megszerezhető információk nehezítették a dolgomat. A szolgáltatók nem használják az online tér adta lehetőségeket, nem nyitottak a fejlesztések irányába. A probléma gyökerét én ebben látom.

Véleményem szerint, ha a lovas szolgáltatók sokkal nyíltabb hozzáállást tanúsítanának a külső megkeresések iránt akkor hatékonyabban tudnák a termékeiket értékesíteni. Minden eszköz adott ahhoz, hogy rentábilis vállalkozások jöhessenek létre. A természeti adottságok mind-mind kiemelkedőek a térségben és egyedülállóvá teszik azt.

6. IRODALOMJEGYZÉK

- Faragó L. (1987): A területfejlesztés fogalmáról, *Tér és társadalom*, 1.(1) pp. 5-16.
- Farkas T.-Kassai Zs. (2009): Vidékfejlesztés I., Gödöllő, Szent István Egyetem, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet
- G. Fekete É. (2013): Integrált Vidékfejlesztés, Miskolc, Miskolci Egyetem
- Gallardo-Cobos R.(2010):Rural development in the European Union: the concept and the policy, Cordoba, University of Cordoba
- Horváth L. (2011): Kincsem-Nemzeti lovas Program, Budapest, 1061/2012. (III.12.) Kormány határozat
- Írottkö Natúrparkért Egyesület (2014): Írottkö Program, Promen Tanácsadó Kft.
- Kalácska-Nagy N. (2022): 14 kilométeres gyorsforgalmi útkapcsolat épülhet ki Szombathely és Kőszeg között, magyarepitok.hu
- Kardos Zoltánné (szerk), (2011), Turisztikai ismeretek, Keszthely, Szegedi Tudományegyetem
- Káposzta J.- Tóth T. (2013): Regionális és Vidékfejlesztési Ismeretek, Debrecen, Debreceni Egyetem
- Kőszegi Forrás Helyi Akciócsoport (2016): Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia
- Maác M. (2001): A vidékfejlesztés helye, szerepe és fejlődési lehetőségei az Európai Unióban, Gödöllő, Szent István Egyetem
- Magyar Lovas Turisztikai Közhasznú Szövetség Alapszabálya (2016), Budapest
- Mantino F. (2020): The reform of EU rural development policy and the challenges ahead
- Mártonné Máthé K.-Császár Zs. (2019): Valóban aktív a magyar lakosság? Aktív és ökoturisztikai keresletet és motivációt felmérő kutatás, *Turizmus Bulletin XIX.* (1) pp. 45-57.
- Nagyné Molnár M. (2021): Turizmus a vidékfejlesztésben, Gödöllő
- Nègre F. (2022): A KAP második pillére: a vidékfejlesztési politika
- Novotni P. (2008): Magyar lovak: Fókuszban a hazai lófajták, Budapest, Pro-Book Könyvkiadó
- Orbán E. (2014): A regionális politika helyzete és perspektívái, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia
- Pusztai Zs. (2019): Mesterlovász: Oktatási segédanyag, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

- Ritter K. (2019): A vidékbiztonság vidékgazdasági alapjai, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatási Továbbképzési Intézet
- Soós E. (2020): Regionális politika az Európai Unióban, Szeged, Szegedi Tudományegyetem
- Šuica D. (2021): A long term vision for rural areas to turn changes into opportunities, *Territoriall*, 1. pp. 12-16.
- Titanium-Educult Kft. (2018): Kőszeg város klímastratégiája, 2020-2030, kitekintéssel 2050-ig, Kőrmend
- Tóth T. (2008): Területi tervezés és programozás, Gödöllő, Szent István Egyetemi Kiadó
- Tóth T. (2011): Területfejlesztés, Gödöllő, Szent István Egyetem

Internetes hivatkozások:

- web1: <https://regionalispolitika.kormany.hu/regionalisteruletfejlesztési-politika>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web2: www.terport.hu/fogalomtar/teruletfejlesztés, Letöltés ideje: 2021. 10.21.
- web3: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a14h0001.OGY>, Letöltés ideje: 2021. 11.9.
- web4: <https://www.teir.hu/fg/bevezeto.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web5: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/strategy/strategy_documents/documents/ltvra-c2021-345_en.pdf, Letöltés ideje: 2022. 11. 06.
- web6: https://ec.europa.eu/regional_policy/themes/rural-development, Letöltés ideje: 2021. 7. 12.
- web7: <https://mltsz.hu/wp-content/uploads/2020/12/Alovasturisztikaifejlesztéselehetosegeia20142020astervidoszakban.pdf>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web8: <https://www.diba.cat/documents/74348/226277151/Estudi+sobre+el+turisme+eq%C3%BCestre+a+Europa/ba6041d0-3840-4dc2-abca-7598089989b8?fbclid=IwAR1qUCrBIsg7QtypTj6k1KiRedfB7DwYhFPaR3sDKtissDzobxoIVKW54iE>, Letöltés ideje: 2021. 6.5.
- web9: <https://www.euro-equus.eu/euro-equus>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web10: <https://mltsz.hu/szovetseg/mltsz-bemutatas-tortenete-feladata/>, Letöltés ideje: 2022. 10.1.

- web12: <https://riderline.hu/magazin/2021/2022-tol-bejarhato-magyarorszag-elso-lovasturisztikai-utvonala>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web11: <https://eurohorse.hu/bemutakozas>, Letöltés ideje: 2022. 11.06.
- web13: <https://turizmus.com/szabalyozas-orszagmarketing/lovas-letesitmenyek-fejlesztésre-lehet-palyazni-1180952>), Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web14: <http://bozsok.hu/telepulesunk/koszonto>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web15: <https://www.buk.hu/hu/udvozes.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web16: <http://www.cak.hu/index.php/cak-tortenete>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web17: <https://hellocsepreg.hu/hu/varostortenet>), Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web18: <http://www.gyongyosfalu.hu/>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web19: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Horv%C3%A1ltzsid%C3%A1ny>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web20: <https://iklanbereny.hu/bemutakozas-falutortenet/>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web21: <https://kiszsidany.hu/hu/bemutakozas/>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web22: <https://koszeg.hu/#>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web23: <https://koszeg.hu/hu/koszeg/kornyek/koszegdoroszlo-46.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web24: <https://koszeg.hu/hu/koszeg/kornyek/koszegszerdahely-45.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web25: <https://locs.hu/index.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web26: <https://lukacshaza.hu/turizmus/bemutakozas>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web27: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemescs%C3%B3>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web28: <http://www.naturpark.hu/naturpark/irottko-naturpark-telepuelesek/olmod.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web29: http://www.peresznye.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=6&Itemid=8, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web30: <http://www.naturpark.hu/naturpark/irottko-naturpark-telepuelesek/pusztacso.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web31: <https://tormasliget.hu/telepulesunk/telepules-tortenet.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web32: <https://tomord.hu/telepulesunk/telepules-tortenet.html>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.
- web33: <http://www.velem.hu/helytortenet>, Letöltés ideje: 2022. 10.31.

Jogszabályok

- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről, 5. § a,
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről, 5. § b,
- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról
- 14/2008. (XII. 20.) ÖM rendelet a lovas szolgáltató tevékenységről, 1. §

7. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: felhasznált kutatási kérdőív

A kitöltő személyéhez kapcsolódó kérdések:

1. Kitöltő neme:

nő

férfi

2. Melyik korcsoportba tartozik?:

-18 év alatti

19-25 éves

26-35 éves

36-45 éves

46-55 éves

56-65 éves

65 év feletti

3. Lakóhely:

Budapest

Bács-Kiskun megye

Baranya megye

Békés megye

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Csongrád-Csanád megye

Fejér megye

Győr-Moson-Sopron megye

Hajdú-Bihar megye

Heves megye

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Komárom-Esztergom megye
Nógrád megye
Pest megye
Somogy megye
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Tolna megye
Vas megye
Veszprém megye
Zala megye

4. Legmagasabb iskolai végzettség:

8 általános iskolai osztálynál kevesebb

általános iskola

szakközépiskola/gimnázium

főiskola/egyetem

esetleg egyéb:.....

5. Foglalkozás

munkanélküli

közfoglalkoztatott

tanuló

GYES, GYED-en lévő

háztartásbeli

dolgozó, fizikai foglalkozást végző

dolgozó, szellemi foglalkozást végző

nyugdíjas

egyéb:.....

A kitöltő utazási szokásainak felmérésére irányuló kérdések:

6. Szokott-e rendszeresen utazni?

igen, évente

igen, évente többször

igen, de ritkán

nem

7. Amennyiben a válasza igen volt, milyen célból utazik a leginkább (kérem, a legjellemzőbbet jelölje)?

pihenés, kikapcsolódás, wellness

családlátogatás

üzleti utazás

gyógyulási célú utazás

aktív turizmus (túrázás, kerékpározás, lovaglás stb.)

kultúra

egyéb:.....

8. Amennyiben szokott utazni, átlagosan mennyit költ utazásra egy évben Ön vagy a családja (egy főre vetítve - Ft/fő)?

100.000 forint alatt

100.001-200000 Ft

200.001-300.000 Ft

300.000 ft felett

9. Utazása rendszerint belföldi vagy külföldi utazás? (covid okozta világjárványt követően)

inkább belföld

inkább külföld

10. Amennyiben belföldi utazásokon részt szokott venni az ország mely területét részesíti előnyben?

Budapest

Észak-Magyarország

Közép-Magyarország (Pest megye Bp. nélkül)

Észak-Alföld

Dél-Alföld

Nyugat-Dunántúl

Közép-Dunántúl

Dél-Dunántúl

Nincs kitüntetett terület

11. Amennyiben belföldi utazásokon részt szokott venni, milyen szállás típust részesít előnyben?

szálloda

apartman

panzió

magánszállás

kemping

vendégház

egyéb, éspedig:

12. Utazásai során aktív vagy passzív turizmust részesíti inkább előnyben?

aktív turizmust részesítem előnyben, utazásaim során szeretek sportolni, kirándulni

passzív turizmust részesítem előnyben, amikor elutazom inkább pihenni szeretnék

13. Utazási célja kiválasztása során melyek a legfontosabb tényezők (kérem a 3 legfontosabbat jelölje)?:

úti cél adta környezet

szállás

úti cél népszerűsége

program lehetőségek

természeti adottságok

távolság

kulturális különbségek

megközelíthetőségi (utazási) módok (pl. repülő, busz, vonat, autó stb.)

árszínvonal

egyéb, éspedig:.....

A kitöltő lovaglással kapcsolatos tapasztalatai

14. Szokott- e lovagolni?

igen, rendszeresen

igen, de ritkán

nem

15. Utazásai során igénybe vett-e lovas turisztikai szolgáltatást, amennyiben igen mely szolgáltatásokat (több válasz lehetséges)?

túralovaglás

lovasoktatás

fogatozás/fogathajtás

lovas bemutató megtekintése

gyógylovagoltatás

lovas íjászat

nem vettem még igénybe lovas turisztikai szolgáltatást, de tervezem

nem vettem még igénybe lovas turisztikai szolgáltatást és nem is tervezem

egyéb, éspedig:.....

16. Amennyiben olyan településen vagy környékén szállna meg, ahol lovas turisztikai szolgáltatást nyújtó vállalkozás található, igénybe venné a kínált szolgáltatások valamelyikét?

biztosan igen

biztosan nem

nem zárkózom el tőle

17. Amennyiben igénybe venne lovas turisztikai szolgáltatást, mely/melyek iránt érdeklődne (több válasz lehetséges)?

túralovaglás

lovasoktatás

fogatozás/fogathajtás

lovas bemutató

gyógylovagoltatás

lovas íjászat

egyéb, éspedig:.....

18. Amennyiben nem venne igénybe lovas szolgáltatást, kérem indokolja meg!

érdeklődési körömon kívül esik

túl drágának tartom

veszélyesnek tartom

nem szeretek sportolni

távol állnak tőlem a lovak

egyéb, éspedig:.....

19. Mely tényezők befolyásolják a lovas szolgáltatás kiválasztása során?

szolgáltatás ára

szolgáltatás színvonala

érdeklődési kör

család/ismerős ajánlása

távolság a szálláshelytől

egyéb, éspedig:.....

20. Hallott már a lovardák patkós minősítéséről?

igen

nem

Kőszegi járással kapcsolatos kérdések:

21. Járt már Kőszegen vagy a kőszegi járás valamely településén?

igen

nem

22. Mi jut eszébe leginkább a kőszegi járásról? (kérem a 3 legjellemzőbbet írja le)

barátságos környezet

természetközelség

távolság a városi ártalmaktól

hegyvidéki táj

falusias vidék

túl messze van

unalmas

23. Milyen céllal látogatta meg a települést/településeket?

üdülési célzat

üzleti cél/munka

rokon látogatás

átutazás

gyógyturizmus

egyéb, éspedig:

24. 1-6 terjedő skálán mennyire volt elégedett a kőszegi járás nyújtotta élmények tekintetében? (1: nem voltam megelégedve, 6: teljes mértékben elégedett voltam)

1-2-3-4-5-6

25. 1-6 terjedő skálán, mennyire ajánlaná ismerőseinek a kőszegi járás turisztikai látványosságait? (1: egyáltalán nem ajánlanám, 6: biztosan ajánlanám)

1-2-3-4-5-6

26. 1-6 terjedő skálán tervezi-e visszatérését a járásba a közel jövőben? (1: nem tervezem, 6: biztosan vissza fogok térni)

1-2-3-4-5-6

2. sz. melléklet: mélyinterjú kérdései

- Jellemezze röviden a tevékenységét (Mióta foglalkozik lovas szolgáltatások nyújtásával?)
- Mi vezette a lovas világba?
- Milyen lovas szolgáltatásokat végez?
- Folytat-e lovas turisztikai tevékenységet?
- Milyen felszereltségű lovas egységben tevékenykedik?)
- Hogyan látja a lovas turisztikai trendeket (utóbbi 1-2 évtized, külön bontva covid előtt, alatt, után)?
- Mi a véleménye a magyar lovas helyzetről?
- Tevékenységének helyszínén mennyire népszerű a lovas turizmus?
- Milyen szolgáltatások népszerűek a lovasok körében?
- Jellemezze röviden a térséget komplex turisztikai szempontból (tehát nem csak lovaglás)!
- Véleménye szerint mivel lehetne hatékonyabbá, népszerűbbé tenni a lovas ágazatot?
- Véleménye szerint mivel lehetne fogyasztásra ösztönözni a turistákat?
- Ismeri-e a hazai lovas stratégiát (ha igen, vélemény)?
- Elégedett-e a hatályban lévő jogszabályokkal?
- Amennyiben nem, miben látná a változáshoz vezető utat? Ismeri-e a kapcsolódó - uniós, hazai - támogatási lehetőségeket (ha igen, vélemény)?
- Igénybe vett-e ilyet (ha igen, mire)?
- Vannak-e a vállalkozása közelében lovas turizmust folytató más vállalkozások?
- Milyennek ítéli meg őket általánosságban (benchmarkin)?
- Van-e bármilyen szintű együttműködés a térségben (versenytársakkal, vendéglátás, turisztikai szervezetek, önkormányzat stb.)
- Hogyan látja a vállalkozása, a hazai lovaglás/lósport, illetve a lovas turizmus jövőjét?

7.1. Függelékek

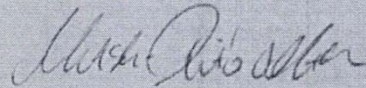
1. .sz. függelék-Hallgatói és konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott MITSCHER-DIÓVITÓRIA ERIKA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, SEKT ISTVÁN CAMPUS Campus, VIDÉKFEJLESZÉSI INGENIÉRIAI szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: BUDAPEST, 2022 év 11 hó 7 nap

Hallgató

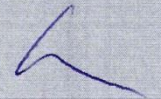
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Gödöllő, 2022 év november hó 7 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

A kőszegi járásban rejlő lovas turisztikai lehetőségek vizsgálata

Mutschler-Ritó Viktória Enikő

Vidékfejlesztési agrármérnöki szak, alapképzés, levelező tagozat

MATE VFGI VTT

Dr. Ritter Krisztián, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szakedolgozatom témájának kiválasztása során nagyban befolyásolt a több mint 20 éves lovas múltam. Így jutottam el a lovas turisztika világához, amelyben kiaknázatlan lehetőségek sorozatát felfedezve szeretném szakedolgozatomon keresztül kutatás tárgyává tenni a kőszegi járásban rejlő kérdéseket. Legfőbb hipotézisem, hogy az ország nyugati részén található, igen sokoldalú kőszegi járás hosszú távon alkalmas arra, hogy a járásban lovas tevékenységet folytató szakemberek életkörülményei, jövedelme pozitív irányba igazodjanak.

A szakirodalmi áttekintést a területfejlesztés témakörével kezdem, majd a vidékfejlesztés és a vidékfejlesztés aktuális kérdésein át haladva jutok el a turisztika tudományához, amelyet a lovas turisztikához igazítva törekszem elemezni.

A lovas turisztika adta központi témájának megfelelően a lovas szakma jelen napjaikban fennálló problémáin keresztül szeretnék eljutni a fejlesztési lehetőségek felé. Ezeket a felállított hipotéziseket kívánom kutatásom során alátámasztani az országos szinten elvégzett kérdőívem eredményeivel. A kérdőív adta megoldási lehetőség mellett a mélyinterjúzás eszközt hívtam segítségül, melyben a járásban lovas tevékenységet folytató szakemberekkel végzett interjúk elemzése során szűrtem le következtetéseket. Hipotéziseim jelentős része megerősítésére került a kutatás során. A kérdőívben résztvevő 265 fő pozitív hozzáállása megerősített abban, hogy a lovas turisztikának van jövője hazánkban. A mélyinterjúk során kialakult véleményem a térségben kialakult nem megfelelő együttműködési képesség okozta problémákon keresztül látom aggályosnak.

Összességében azonban megfelelőnek találom a haladási irányt, amelyre, ha az Európai Unió eszközökkel párosítva tekintünk, akkor jelentős sikerek érhetőek el a járás lovas turisztikai életében.